

## MEGHÍVÓ

### Országvédelem civil szemmel és profi támogatással! szakértői kerekasztal

**2009. április 22. 14 óra, Pallas Páholy**

Az önkéntes haderő létrejöttével, a hadkötelezettség felfüggesztése óta zajlik állami és szakértői körökben vita a Magyar Honvédség működésébe illeszkedő, a kor színvonalának, követelményeinek megfelelő tartalékos rendszer szervezési elveiről, működtetéséről.

Határozott előrelépés történt 2008-ban: országgyűlési határozat felkérésére a Honvédelmi Minisztérium jelentést készített az önkéntes tartalékos rendszer korszerűsítéséről, átszervezéséről. A feladatok között – a Honvédelmi Minisztérium felelősségén túlmenően – számos, a polgári szférát érintő javaslat született a munkáltatói/munkavállalói pozíciók erősítésére az önkéntes tartalékos szolgálatra, a munkavállaló védelmére vonatkozóan.

Ezúton tisztelettel meghívjuk az önkéntes tartalékos rendszer koncepciójának megbeszélésére rendezendő szakértői kerekasztalra. Kiemelt kérdéseink:

- Az országvédelem aktuális kérdései: jogi, közigazgatási, költségvetési szempontok
- Az önkéntes haderővel végrehajtott fegyveres honvédelemben az önkéntes tartalékosok részvételének lehetőségei és korlátai, jogi szabályozottsága
- Az önkéntes tartalékos szolgálatot ösztönző munkáltatói, munkavállalói támogatások eszközei

Felkért előadók:

dr. Simicskó István PhD, országgyűlési képviselő, az Országgyűlés Nemzetbiztonsági Bizottsága elnöke,

dr. Kladek András PhD., nyugállományú ezredes, szakmai tanácsadó,

dr. Medveczky Mihály PhD, NFGM szakmai főtanácsadó,

dr. Tollár Tibor PhD, nyugállományú hőr. ezredes, elnöki tanácsadó

Moderátor:

dr. Kuti Ferenc PhD, nyugállományú alezredes

Budapest, 2009. április 3.

**BHKKA**

## **Országvédelem civil szemmel és profi támogatással!** *szakértői kerekasztal - beszélgetés*

2009. április 22. Pallas Páholy

**Dr. Koós Annának** hívnak, a Biztonsági és Honvédelmi Kutatások Központja Alapítvány kurátora és igazgatója vagyok. Szeretettel köszöntöm vendégeinket, s külön köszöntöm meghívott előadóinkat, akik nélkül a mai rendezvényünk nem jöhetett volna létre.

Dr. Simicskó István országgyűlési képviselő urat elsőként. Gondolom, nem árulok el titkot, ha elmondom, hogy az ő PhD dolgozata képezte alapvető bázisát a mai műhelybeszélgetésnek, az abban foglaltak adták nekünk az iniciatívát – Kuti Ferin kívül – és az ő tézisei képezik részben a mai műhelymunka alapját.

Köszöntöm Dr. Kladek András nyugállományú ezredes urat, aki a témának régi művelője és azt hiszem, hogy ő az, aki folyamatot is tud érzékeltetni a jelenlevőknek saját tapasztalatai alapján is.

Köszöntöm Dr. Medveczky Mihály urat, szakmai főtanácsadót, aki a Nemzeti Fejlesztési és Gazdasági Minisztériumból jött és én úgy gondolom, hogy neki itt a mai beszélgetésben nagyon fontos szerepe van. Véleményem szerint a tartalékos rendszer működtetésének eredményessége 80%-ban azon múlik, hogy a költségvetés gazdasági erőforrásait hogyan tudjuk mozgósítani. A másik fontos tényező ebben a beszélgetésben a Pénzügyminisztérium lehetne, hiszen a költségvetés nyilvánvalóan az ő kezükben van.

Köszöntöm Dr. Tollár Tibor nyugállományú határőr ezredes urat, szintén szakmai tanácsadót, aki a témának – úgyszintén hasonlóan Kladek úrhoz – tapasztalatból ismerője.

Végül, pedig megköszönöm Dr. Kuti Ferenc úrnak, aki a BHKK önkéntes munkatársa, hogy kitalálta nekünk ez a témát, és úgy gondolom, hogy a mai sikeres műhelymunkát is sikeresen fogja levezetni. Az elkövetkező szűk két óra

együttgondolkodásától azt várjuk, hogy egy olyan műhelymunka kezdődik, aminek folytatása lesz a jövőben. Ezzel én át is adtam a szót, és jó munkát kívánok.

**Dr. Kuti Ferenc**

Jó napot kívánok hölgyeim és uraim! Elkezdjük a mai beszélgetést, próbálunk az idővel nagyon racionálisan bánni. Tőlem egyáltalán nem megszokott módon igyekszem nagyon keveset beszélni, azonban az elején néhány pontosítást tennék.

Dr. Kladek András nyugállományú ezredes úr a Mozgósítási Csoportfőnökség egykori munkatársaként kezdett el foglalkozni mozgósítási, hadkiegészítési, tartalékos kérdésekkel. Az ő PhD dolgozata az önkéntes tartalékos szolgálattal kapcsolatos kérdéseket boncolgatta.

Simicskó képviselő úrnak, tartalékos őrnagy úrnak a PhD dolgozata az országmozgósítás kérdésével foglalkozott.

Medveczky Mihály úr a Nemzeti Fejlesztési és Gazdasági Minisztériumban dolgozik. Ő az a személy, aki az elmúlt tíz évben megkerülhetetlen gazdaságmozgósítási kérdésekben, hiszen minden, ami ebben az országban a gazdaságmozgósítással kapcsolatos szabályozás, nélküle nem tudott továbbmenni. Ő az, aki ennek az atya-mestere, ő az, aki ebben a dologban, az én érzeteim szerint a legtöbbet tudja. És hadd tegyem azt is hozzá, hogy Kladek Andrással, amikor 2002-ben újraírtuk a közigazgatási szakvizsgának a védelmi igazgatási vizsgatárgy részét, akkor éppen ezekben a gazdaságmozgósítási kérdésekben a legtöbbet Medveczky Mihálytól kaptunk segítséget, és nem tudtunk másra hagyatkozni, mint az ő szavaira. Tehát úgy gondoltam, hogy aki ebben a témakörben megírta a PhD dolgozatát, megint csak ennél az asztalnál a helye.

Nem az utolsóként mondanám, Tollár Tibor nyugállományú határőr ezredes úr, aki korábban a Pénzügyminisztériumban a védelmi szféra költségeivel kapcsolatos témaköröket kezelte.

Mostani találkozásunknak a legfőbb indítéka és a legfőbb – talán úgy mondanám, hogy az – eredménye lehet, ha ebből rendszert tudunk csinálni. A közigazgatási szakvizsgán lassan tíz éve oktatjuk a védelmi igazgatási vizsgatantárgyat, és azt

szoktuk az egyik dián bemutatni, hogy az országmozgósításnak, az országvédelemnek az egyik nagyon fontos eleme a tudomány (külön kockába van odatéve) bevonása a honvédelmi tervezésbe, amivel aztán mindig naprakésszé, szinte a követelménynek megfelelővé tudjuk tenni ezt a munkát. Nekem az a véleményem, hogy megfordult a világ és nem a tudomány eredményeit szokták először elővenni, amikor elkezdenek egy stratégiai tervezést, hanem fordítva. Ma az a jellemző inkább, hogy különböző meglévő ideákhoz hozzáigazítatnak elméleteket, és ezek rendre bedugulnak. Ha nem így lenne, akkor valószínű, hogy az elmúlt időszak haderőreformjai nem idáig jutottak volna, mint ahova eljutottak. Mindezek mellett nem szeretném, ha a napi konfliktusok szintjénél leragadnánk. Ennek megoldási módjaként az az ötlet látszott kivihetőnek, ha azok az emberek, akik a hadtudomány PhD fokozatát elnyerték, akik már megelőző tudományos munkálkodásukkal bizonyították, hogy komoly affinitásuk van ezekhez a szakmai kérdésekhez, osszák meg egymással a véleményüket. Ezt a célt szolgálta a keret, a szakértői beszélgetés, tehát meghívtuk ide őket.

Mondják el, hogy mi az, amit jobbra lehet tenni. A NATO tagságunk tizedik évében járunk, és nekem van még egy szörnyű vízióm, és ezzel be is fejezem a mondókámat. Ma a PRT VI. váltása van kint Afganisztánban. Amikor majd két vagy három év múlva elkezdik tervezni pl. a PRT IX. váltásának az állományát, nem lesznek hozzá emberek. Akik most kint vannak, közülük nem egy, nem kettő 3-4-5. alkalommal van misszióban. Emlékszem, a korábbi székesfehérvári konferencián Jákob János ezredes úr, a Protestáns Táborig Püspökség püspök-helyettese elmondta, hogy bizony, amikor ő Okucsániból hazajött, a kisfia szinte alig ismerte meg. És ezek az emberek egy idő után el kell, hogy gondolkodjanak azon, hogy vajon a pénz, a hivatás, vagy a család lesz számára, ami nagyon fontos. És ezeknek az embereknek a pótlását nem lehet úgy megoldani, hogy állománytáblába rendszeresítettünk 3,5 ezer státuszt, és ezeket cserélgetem. Rövidesen ki fog merülni ez a kontingens, kiürül, pótolnunk kell. Ennek a pótlása például az önkéntes tartalékos szolgálatot ellátókkal ragyogó lehetőség, és számtalan más úton-módon lehetne bevonni őket. Tehát a dolgok itt jöttek össze nálam, és én úgy gondolom, hogy nagyon komoly felelősségünk van valamennyiünknek, a nyugdíjasoknak is, mert a nyugdíjasnak meg kötelessége a maga 3-4 évtizedes tapasztalatát valahol visszaadni. Hát ezt szeretnénk szolgálni.

Nem a protokolláris okok miatt, hanem azért, mert úgy gondolom, hogy az országmozgósítás elvi kérdései képezik az első blokkot, kérdezem Dr. Simicskó Istvánt, mi az ő meglátása, hol lehetne ebben jobbat, konkrétabbat, előrevivőbbet tenni?

**Dr. Simicskó István**

Köszönöm szépen! Hát, akkor mint nyugdíjas-tartalékos őrnagy mondanám el az eddigi tapasztalataimat. Kezdjük azzal, hogy elérkeztünk egy olyan állapothoz, amikor ebben a túlpolitizált világunkban, szakmai kérdésekben lehessen tisztességes párbeszédet folytatni. Én azt látom, hogy az elmúlt években a honvédelem területe is túlpolitizálttá vált. Tehát a szakmának a véleménye, a katonák álláspontja, meglátása a honvédelem ügyéről szerintem nagy jelentőségű, és fontos – nem lehet mellőzni a szakmának a véleményét és álláspontját a döntések előkészítése során. Ezért a jövőben szerintem hangsúlyosan kell támaszkodni a haza védelmének ügyében a szakmára, a szakmai véleményekre, a szakemberek hozzáértésére, tudására. Amennyire csak lehet, politikától mentessé kell tenni a haza védelmének az ügyét.

Onnan indulnék ki, hogy a biztonság megteremtése – és szűkebb értelemben –, a katonai biztonságunk megteremtése kinek a felelőssége vagy feladata. Nyilván, mindannyiunké. Különböző nemzetek azért szerveződtek államokba, mert az államtól várják elsősorban ennek a garantálását. Thomas Hobbes azt mondta, hogy: az államot abból a célból létesítették, hogy a nép békéjéről és biztonságáról gondoskodjon.

Szerintem abban egyetérthetünk, hogy történelmi korok változnak. Jöhet globalizáció és sok minden más, én azt hiszem, hogy az államnak a biztonsági feladata, feladatrendszere az mindig megvolt és meg is lesz a jövőben, mert ha már nem, akkor valószínűleg már államokról sem kell beszélni. Nem szeretnék egy olyan világot megélni, ahol az államok eltűnnek.

Most az a következő kérdés, hogy: Elvárjuk-e az államtól, hogy a társadalmi rendet, a belső békét, a külső biztonságot fenntartsa, garantálja az állampolgárok számára? Szerintem minden államtól elvárható ez, de ennél több is elvárható. Most nem akarnék visszamenni az ókori görög filozófusokig, amikor

Arisztotelész azt mondta, hogy az emberi boldogság elérése, illetve a garanciális elemeinek a megteremtése az állam alapvető feladata, a közjó szolgálata, a közjó előmozdítása – ezt gyakorta halljuk manapság is –, de kevésbé látjuk ennek, főleg most, a pénzügyi gazdasági válság közepette a garanciális elemeit.

De nem akarok nagyon elmenni az általánosság irányába. Szerintem nyugodtan – ebben a körben különösen – leszögezhetjük, hogy az állam védelmi feladata örök érvényű alapfeladat. Kereszténydemokrata politikusként hadd tegyem hozzá. Úgy érzem, a Jóisten által teremtett világnak a védelme – de aki világi ember, aki nem hívő ember, annak is –, az egyetemes értékek védelme, a benne lévő emberek védelme, magyar emberként a magyar közösség, a magyar társadalom, a magyar nemzet védelme, a hazának a védelme kiemelt jelentőségű feladat. Alapvető cél és feladat, fő irányvonal, iránytű az életünkben és a politikai gondolkodásunkban is, hogy ennek tegyünk eleget. A társadalom irányítása, szervezése, intézmények létrehozása, szövetségek kötése, haderő fejlesztése, fenntartása – ezek mind-mind állami feladatok elsősorban, és az a jó, hogy ezt az állam tudja garantálni, és nem jó, hogy ha különböző magánhadseregek jönnek létre vagy félkatonai szervezetek. Ez nem szerencsés, ez az állam szétveréséhez vezet, anarchiához vezet.

Van fogódzónk, hiszen jogállamban élünk, a jogszabályok fontosak és meghatározzák a társadalmi együttélésnek és a biztonsági, védelmi mechanizmusnak a kialakítását is, és azok működésének a feladatrendszerét. A 2004. évi CV. (honvédelmi) törvény az egyik, amelyet a PhD-értekezésemben is eléggé kritikusan értékeltem és elemeztem, és igyekeztem rámutatni a hiányosságaira. Most nem kívánom ismertetni bővebben – hiszen nem ez a célja a mai beszélgetésnek, de a kritikus pontokat majd megemlítem. A honvédelmi törvény alapvetően meghatározza, mi a honvédség feladata, ezt a nemes ügyet, értéket – rögtön az első szakaszában, az első bekezdésben, és kimondja, hogy a honvédelem nemzeti ügy.

Nemzeti ügy, ezt sokan mondják, sokan egyébként csak eddig olvassák el a honvédelmi törvényt, sok esetben még a minisztérium illetékeseinél is előfordul az ilyen. Politikai szinten ez gyakorta elhangzik.

Gondoljunk bele, mit is jelent ez: nem azt, hogy az adott politikai kurzusban bizonyos politikai pártok egyetértenek a honvédelem ügyében. Ez azt jelenti,

hogy a társadalom minden egyes tagja számára erkölcsi kötelesség, hazafias kötelesség a haza védelme. Mindenkinek van bizonyos feladata, kötelezettsége a haza védelmének ellátásában. A honvédelmi törvény kimondja az első szakasz második bekezdésében, hogy három pillérre építi Magyarország a biztonságát. Azt mondja ki, hogy a saját erőre számít, ami nem más, mint a Magyar Honvédség. Kimondja azt, hogy az állampolgárok áldozatvállalására, hazafias elkötelezettségére, valamint a szövetségi erőkre, tehát a szövetségeseinkre, NATO és EU szövetségeseinkre építi Magyarország a biztonságát. Nagy hibája a törvénynek, hogy az első két szakasznak – amely rögzít nagyon fontos követelményeket, célokat – az ezt követő többi szakasza gyakorlatilag lehetetlenné teszi ennek a kettőnek az érvényesülését. Egy mondatot hadd idézzek még, ez, pedig a második szakasz első bekezdése, ami kimondja, hogy: a honvédelemre való felkészülésben és a honvédelmi feladatok végrehajtásában a gazdálkodó szervek és a lakosság szolgáltatások, az állampolgárok pedig személyes szolgálat teljesítésével vesznek részt.

Kérdezem: hogyan vesznek részt, hogyan vehetnek részt? Részt vehetnek-e egyáltalán a haza védelmének kötelezettségében? Mondjuk, részt vehetnek-e a felkészülésben, a felkészítésben? Hát, nem vehetnek részt, mert önkéntes alapon ma nem teszi lehetővé a törvény, hogy bárki, aki úgy érezné, hogy a haza védelmében szeretne felkészülni, és ha baj van – bizonyos minősített időszakokat kihirdetnek –, akkor önként szeretne feladatot ellátni – ezt nem teheti meg, mert nincs erre lehetősége, csak akkor, ha szerződéses vagy pedig hivatásos katona lesz. Az állampolgárok ki vannak zárva. Nincs lehetőségem arra, hogy alap katonai képzésben vegyek részt.

Visszatérve ahhoz a gondolatmenethez, hogy a védelmi funkció állami feladat-e, azt hiszem, ez elsősorban – felsorolva a 3 pillért – alapvetően 2 irányba vihető. Egyrészt a társadalom irányába – tehát van egy feladat az emberek irányába –, másrészt az intézményi feladatrendszer – ebbe beleértem a Magyar Honvédséget, a NATO-t – mint fontos intézményt, szövetséget – és az Európai Uniót is.

A társadalom részéről – kezdjük onnan, mert az a legfontosabb – szerintem minden az emberről kell hogy szóljon. Ezt sokszor elfelejtjük, és a politikának is jó lenne visszatérnie az alapokhoz és arról beszélni. A konvergencia-program, a

megszorítások, a különböző fiskális számítások nem kell és nem szabad, hogy fogyasztóként tekintsenek az emberekre. A politika ilyen helyzetekben az emberekről, az életekről és a sorsokról dönt. Ez a bizonyos humanizmus hiányzik szerintem a mai politikából – de most ne menjünk el ennyire ideológiai irányba vagy idealista irányba.

A társadalmi tudatformálás rendkívüli módon fontos: hogy a honvédelmi tudatot fönntudjuk-e tartani, a hazafias nevelés működik-e egy országban, egy közösségben vagy pedig sem. A lélekápolás, hiszen a lélekben rejlik az igazi erő. Bármely bölcselőt idézhetnénk, amikor azt mondjuk: a morál, az erkölcs, a lelkielő döntő bármilyen ütközetben, bármilyen háborúban. Fontos a felkészítés, a haditechnika, az eszközök, az utánpótlás, sok minden más, a vezetésnek a minősége és a színvonala. Nagyon-nagyon fontos tényezők ezek, de azért elsősorban azért a gondolatiságunk, a felkészültségünk, a tudatosságunk, a lelkiállapotunk képezi az igazi alapot. Ha ezzel nem foglalkozunk tudatosan, nem alakítjuk a társadalom tagjainak fejében a honvédelmi nevelés eszmeiségét, akkor bizony-bizony veszélyhelyzet esetén megnézhetjük magunkat. Nem lesznek a társadalom tagjai aktívak, nem fognak közreműködni, és nem is várhatjuk el tőlük, hogy egyik napról a másik napra kihozzák magukból azt, hogy az életüket is fölládozzák a közösség védelmének érdekében.

Tudatos ápolására van szükség a honvédelem eszméjének, mert ez sem nagyon zajlik ma Magyarországon. Csíráit néhol talán látni, de az, hogy katonai alapismeretek tantárgy felvehető tantárgyként szerepel a középiskolák esetében – meg kell hogy mondjam –, ez azért elég kevés. Ha jól tudom, mindössze egy diák választotta érettségi tantárgyként még az elmúlt időszakban. Ez is mutatja, mennyire sikeres és eredményes ez az elgondolás. Olvastam ezt a legújabb kiadást, a 2005-öst. Nem a pályaválasztást kell előkészíteni – ez kevés!

Nemcsak az a lényeg, hogy katonák legyenek, hanem, hogy a közgondolkodásban ott legyen a haza védelmének a gondolatisága. Ha ez nincs ott, akkor – ismét egy klasszikust idézve – ahogy' *Gustave Le Bon: Az igazságok élete* című művében írta: „*az a nemzet, amely a haza kultuszát elvesztette, hamarosan elveszít mindent*” – ez így van. Ez egy nagyon bölcs és fontos megállapítás. Tehát, ha ez nem hatja át az emberek gondolkodását, akkor semmi nem fog történni. Nem érték egyet azoknak az állításával, akik azt mondják, hogy elegendő nekünk a



haza védelmében egy intézmény, meg egy szövetség, és akkor ezzel ez a téma le van tudva. Elegendő egy Magyar Honvédség, amelyik kis létszámú – igazából missziós feladatokra főkészített.

Ez a Magyar Honvédség alapvető védelmi feladatait – amit egyébként a Honvédelmi Törvény 70. §-a szépen, tételesen felsorol – nem tudja ellátni. Nem azért, mert a magyar katonáink nem jól felkészítettek adott esetben, vagy nem jó értékrendjük van. Egyszerűen nem rendelkeznek olyan eszközállománnyal, haditechnikával, politikailag meghatározott célokkal sem, hogy ezt el tudják látni. Gyakorlatilag arra képes ma a Magyar Honvédség – tudjuk, az a néhány ezer könnyű lövész katona –, hogy valamilyenfajta alapbázist létesítsen a missziós feladatok ellátására. Na, ez nem a haza védelmének kiterjedt, legszélesebb, leginkább integrált rendszere, amit egyébként szeretnénk.

Fontos lenne, ha a honvédelemről beszélünk, akkor ezt a védelmi rendszert ki kell alakítani, ki kell építeni. A hatékonyságot is nézni kell, hogy hogyan tudjuk ezt ellátni. Nem lehet pusztán és kizárólag a NATO szövetségeseinkre terhelni az ország védelmének az ügyét. Ezt sokszor elmondtuk, és szerintem ez nagyon nagy hiányosság. Rendkívül egészségtelen aránytalanság állt elő a már említett hármas csomagban (a saját erő, az állampolgárok áldozatkészsége és hazafias elkötelezettsége és a NATO, illetve az EU, tehát a szövetségeseik) – nyilván, nem a szövetségeseik vonatkozásában. A hangsúly arra helyeződött, hogy szinte teljes mértékben a biztonságunkat, a külső biztonságunkat igazából a NATO-szövetségeseink biztosítják. A saját védelmi képességeink, meg a közgondolkodás, az áldozatkészség, a tudatosság pedig nagyon-nagyon kevésbé van meg. Azt kell, hogy mondjam, hogy ez már veszélyes helyzet, amin mindenképpen fordulatot kell venni, változtatni kell ezen a folyamaton!

Amit a tartalékos rendszerről szeretnék elmondani. Olvastam Kladek úrnak a kiváló PhD-dolgozatát. Emlegettem is a nyilvános védésen – itt van Kuti Feri, aki tanúsítja, meg mások is. Egyébként Kuti Ferencet, meg kell hogy mondjam, nem akarom bajba keverni, de régről ismerem, hiszen '92-'93-ban – amikor a TIT Hadtudományi és Biztonságpolitikai Egyesület tagjává váltam – találkoztam vele először. Tehát a lényeg, hogy azóta ismerem, ettől függetlenül semmilyen pártpolitikai kapcsolataink nincsenek, de szakmai van, és ez szerintem fontos.

Visszatérve a tartalékos rendszerre. Első lépésben a megoldást ott látnám, hogy a tartalékos rendszernek nagyon komoly jelentőséget tulajdonítok. Azért, mert a társadalom vagy a nemzet, és a Magyar Honvédség közötti kapcsolatrendszer, az élő kapcsolatrendszer kell legyen. A honvédelem nemzeti ügy jellege csak akkor tud kiteljesedni, hogyha egy nagyon fontos lépést teszünk a tartalékos rendszer kiépítése érdekében.

A sorkatonai szolgálat megszüntetésével gyakorlatilag nem a sorkatonai szolgálat szűnt meg, hanem az általános hadkötelezettséget számolták föl. Tehát ma a potenciális hadkötelesnek semmiféle kötelezettsége nincsen: sem bejelentési, sem adatszolgáltatási, sem megjelentési, sem tájékoztatási. Tehát nemcsak a személyes szolgálati kötelezettség szűnt meg, hanem mindennemű kötelezettség. Nagyon nagy hiányosság ebből adódóan, hogy a katonai nyilvántartás rendszere nem tud működni. Baj esetén nem tudunk kikhez fordulni. Ha tudnánk valakikhez fordulni (a kialakult liberális szemlélet alapján, ugye, ne terheljük az embereket feleslegesen, meg egyébként sem), első lépésként a tartalékosokhoz tudnánk fordulni. Ráadásul a civil kontrollnak azon értelmezése, hogy hogyan tudjuk azt elkerülni, hogy a Magyar Honvédség egy kasztrendszer legyen, egy teljesen zárt rendszer, ahova igazából senki nem lát be, sajátosan érvényesül. Azt látjuk, hogy elmegy egy nem tudom, milyen „celeb” Afganisztánba, és akkor ott osztja az észt, és jön-megy. Ezeket látjuk, de ez talán kevés. Tehát a civil kontroll nem teljes mértékben tud érvényesülni, és nem tudja átszőni a honvédelem ügyét, mert nagyon sokan azt hiszik, hogy van egy profi honvédség, az majd ellátja a honvédelmet, nekem semmi dolgom nincs – semmi az ég világon. Ez nem így van, és ezt érezni kellene az embereknek. A társadalmi fogadókészséget majd nálamnál szakavatottabbak el tudják mondani, hogy hogyan lehet az ösztönző rendszerét kialakítani az önkéntes tartalékos rendszernek.

Egy biztos: akkor tud működni a civil kontroll is, hogyha a társadalom tagjai ott vannak, benne vannak a honvédelem rendszerében. Legyen lehetőségük számukra, hogy önkéntes alapon tartalékos katonák lehessenek ott, kapjanak alap katonai kiképzést, felkészítést, továbbképzést és bármit. Ezt a munkaadóknak, a munkavállalóknak az érdekeltségrendszerében ki kell alakítani. Erről részletesen fognak beszélni nálam szakavatottabbak. Viszont, ha ezt nem alakítjuk ki, akkor

tovább erősítjük azt a folyamatot, amit már eddig is láttunk, hogy egészségtelen folyamatok zajlanak Magyarországon.

Alaptéziseket nem akarok mondani, olyanokat, amelyeket itt minden jelenlévő tud: tartalék nélkül nincsen hadsereg. Ez régi evidencia. Magyarországon megértük azt, hogy a békelétszám ugyanannyi, mint a mozgósítási létszám. Hát, ilyen ország szerintem nincsen másik a világon. Ezt a luxust nem lehet megengedni! Ez felelőtlenség a politika részéről, mindenki részéről, aki ezzel szemben nem tesz valamit.

Az elkövetkező időszakban nagyon határozott és konkrét lépéseket kell tenni ennek a fölépítése érdekében, hogy ezen a helyzeten változtassunk. Vagy akkor a honvédelmi törvényt módosítani kell annak szellemében, hogy csökkentjük a feladatrendszerét. Ezt is lehet, bár, ezzel nem értek egyet. Tehát a 70. §-t dolgozzuk át, és mondjuk azt, hogy missziós feladatok, katonazenekar, katonai parádék, kegyeleti célok, és akkor ennyit hagyjunk meg! De akkor azt, hogy az ország védelmét el tudja látni a Magyar Honvédség, azt vegyük ki, és azt is, hogy nemzeti ügy a honvédelem, és akkor mondjuk azt, hogy a NATO-szövetségeseink majd segítenek – reméljük –, hogyha baj történne, és majd jönnek a szomszédos országokból kiválóan képzett katonák, akik megvédelmeznék minket. Akkor kiépítjük a befogadó nemzeti támogatást és akkor ez elegendő. Ezt is kimondhatjuk, csak ezzel nem értek egyet, mert ez nagyon-nagyon súlyos hiba lenne Magyarország részéről.

Amit még végezetül szeretnék elmondani, az a tartalékos rendszernek az érdekeltségi mechanizmusa, mert ez egy kulcskérdés. Emellett persze – és ez hat egyébként a társadalmi közgondolkodásra is – nagyon örülnék annak, hogyha a politika egyetértene abban, hogy a tartalékos rendszerre szükség van. 2000-ben nyújtottam be először – akkor még Nemzetőrség néven – ennek a létrehozására irányuló javaslatomat. Akkor még volt sorkatonai szolgálat, azóta pedig még inkább indokoltabbá vált egyébként egy ilyen tartalékos rendszernek a kiépítése. 2004 óta nem nagyon történt konkrét lépés. Én viszont folyamatosan nyújtottam be legalább már 8 ilyen javaslatot – minden évben egy újabb és újabb változatot, újabb és újabb elnevezéssel, a tartalmi része, a feladatrendszere persze szinte ugyanaz volt. Nem hiszem, hogy a területvédelemtől el tudnánk tekinteni, mert az fontos kérdés.

Tavaly politikai értelemben megkötöttünk egy kvázi megegyezést vagy egy megállapodást – amiben végre keresztülment a javaslatom, amely nagyon-nagyon hosszú folyamat eredménye és nálam is még a megengedhető kompromisszum mértékét súrolja –, amelyben az Országgyűlés végül is rábólintott a 80/2008. országgyűlési határozatra, amely valamilyen-fajta felülvizsgálatot rendelt el ezen a területen. Bár, a törvény 82–83.§ említi a tartalékos rendszernek a lehetőségét, de igazából mindenki tudja, hogy az nem működik. Tehát, azt is mondhatnánk, hogy nincsen, ezért ezen változtatni kell! Abban tudtunk megállapodni, hogy ezt elfogadta az Országgyűlés, és elindult ennek az egész rendszernek a felülvizsgálata, amelynek a határideje: 2011. december 31-e – addigra tolva ki remélhetőleg egy hatástanulmányt vagy a hatásvizsgálat elkészítését. Szóval, mégiscsak valamilyen előlépést lehet tenni, bár, ebben határozottabb lépéseket várnék. Most már a válságkezelés miatt a politika kevésbé fog ezzel a kérdéssel foglalkozni az előttünk álló egy évben. Bízom benne, hogy a következő választás alkalmával – ha nem is kardinális kérdésként, de – fog szerepelni egy következő kormány programjában.

Azt szeretném végre látni, hogy ez egy fontos kérdés, és igenis határozott lépések történnek a tartalékos rendszer fölépítésében, mert enélkül nem fog menni az előrelépés. Tudom, hogy komoly problémákkal fogunk szembesülni, de most nem akarok belemenni a minősített időszakok értékelésébe (rendkívüli állapot, szükségállapot, veszélyhelyzet, megelőző védelmi helyzet és az Alkotmány 19/E. § váratlan fegyveres betörés) – a Magyar Honvédségnek ezekben az esetekben van feladata. Szerintem – ha végre már úgy éreznék, hogy egy kicsit is felelősek vagyunk a saját sorsunkért – első lépésként ezt meg kell tenni! Nem gondolom, hogy ezzel bezárul a Magyar Honvédség feladatrendszere, hogyha a tartalékos rendszert kialakítottuk. Azt, hogy ezt milyen formában, mekkora létszámban, gondolom, erről folyik még beszélgetés vagy lesznek további kérdések.

Ha vannak hozzám kérdéseik, igyekszem majd ezekre válaszolni, de bevezetésként ennyit gondoltam.

### **Dr. Kuti Ferenc**

Nagyon szépen köszönöm az igen becsületes, tisztességes és tárgyyszerű felkészülést. Úgy gondolom, a Parlamentben ezt egy kicsit népszerűsíteni kellene, hogy minden előadó, aki szót kér, szót adnak neki, az készüljön fel és mondja el azt, amire szükség van. Tehát én Dr. Simicskó István tartalékos

őrnagy úrnak, az Országgyűlés Nemzetbizottsági Bizottsága elnökének, országgyűlési képviselőnek nagyon szépen köszönöm. Számomra nagyon meggyőző dolog, amikor egy döntéshozó eljut odáig, hogy visszanyúl a forrásokhoz, és onnan kezd el elemezni, ez lehet a követendő példa. Szeretnék annyit azért ellentmondani, hogy nem egyedülálló ez, hogy annyi a békelétszám, mint amennyi a mozgósítási, mert akár a Vatikánét, akár San Marinóét nézzük, náluk sem több, és akkor még Izland szóba se került. Tehát nem vagyunk ezzel egyedülállók Európában. Ami a dolog másik felét illeti, én úgy vélem, valamennyiünk számára egyértelművé vált, hogy mindenféleképpen a meglévő törvényi szabályozásnak egy ismételt áttekintése elkerülhetetlenné vált. Erről szól az 1032/2009. (III. 17.) kormányhatározat, tehát amely ennek a felülvizsgálatának az eredménye, és ezen kormány-előterjesztés alapján a Kormány által megszabott feladatok ütemezését jelenti. Én is úgy hiszem, hogy lesz itt a tisztelt jelenlévőknek más véleménye is arról, hogy az idézett jogforrás 2011. december 31. vagy 2012. január 1-jére tűzné ki a munkáltatói támogató programnak a bevezetését, amelyik gyakorlatilag vagy lehetővé, vagy lehetetlenné teszi magát az önkéntes tartalékos szolgálatot.

Megkérdeznénk Dr. Kladek András, hogy neki mifajta gondolatai támadnak akkor, amikor egy önkéntes tartalékos szolgálattal kapcsolatos mai helyzet jövőképét nézzük meg?

**Dr. Kladek András**

Gratulálok Kuti Feri barátomnak, hogy sikerült egy olyan szakértői kerekasztal beszélgetést összehozni, ahol szinte alig lesz mondanivalóm, hiszen olyan szakavatott nagyagyúk ülnek az asztal körül, akik legalább annyit tudnak a témáról, mint én.

Úgy jártam, mint idősebb Busch annak idején 89-ben, összetéphetném a papírjaimat, mert a beszédem magvát már képviselő úr elmondta. Azért néhány gondolat maradt még bennem.

Nagyon örülök annak, hogy talán sikerül előbb-utóbb azt a hungarikumot megszüntetni, hogy Európában egyedülként nincs tartalékos ereje a Magyar Honvédségnek. Jó irányban vagyunk, mert az Országgyűlés kikövetelt egy jelentést a Honvédelmi Minisztériumtól az önkéntes tartalékos rendszerrel

kapcsolatos elképzelésekről, illetve feladatokról. Ezt a jelentést az Országgyűlés elfogadta, és kötelezte a Kormányt arra, hogy a vázolt elképzeléseknek szerezzen érvényt, mégpedig 2012. január 1-jéig, merthogy ne terhelje a költségvetést, ne zavarja a konvergencia program végrehajtását.

Tehát az a helyzet áll most elő, hogy nagyjából 2003. és 2012. között, ebben a 10 éves időtávlatban nem lesz tartalékos hadereje a Magyar Honvédségnek. Nem egy boldogság. Főleg az én számomra, aki az életemből vagy 15 évet a tartalékosokkal valamilyen összefüggésben töltöttem el. Azt gondolom, hogy most, amikor három ilyen komoly dokumentum megjelent, nem kell külön indokolnom, hogy miért van szükség önkéntes tartalékos rendszerre, önkéntes tartalékosokra.

Mégis három argumentumot hadd emeljek ki. Az egyik: mindnyájan emlékszünk arra, hogy 2006-ban volt egy komoly árvíz. Kezdődött a Dunán, aztán folytatódott a Tiszán. Két-három hétig a gátakon kellett lenni a katonáknak. Összesen 7000 katona vett részt akkor az árvízvédelemben. Az akkori honvédelmi miniszter elszántsága szerint minden katonát, még az íróasztal mögül is ki kellett küldeni a gátakra. Ott volt a Nemzetvédelmi Egyetem professzorától kezdve számos, egyáltalán nem odavaló katonánk is. Nem egy nagy öröm szerintem az, ha egy alezredes homokzsákot tölt. Azon túl, hogy nem is erre vannak az alezredesek, gondoljuk át, hogy ebben a mintegy 23 ezer katonát foglalkoztató honvédségben mennyi valóban hadra fogható katona van ma? Ha abból indulunk ki, hogy durván 3000 fő hiánya van most a honvédségnek. Nem most, mert ez így van már jó pár éve. Én annak idején feleltem a toborzásért, akkor is ennyi volt a hiány, ma is ennyi a hiány. Nem sikerült ebben különösebben előre lépni. Persze ilyen illetményrendszer mellett nem is hiszem, hogy holnapra sikerülne. Tehát van egy 3000 fős hiányunk, a 23 ezerből. Van 1000 fő, aki külföldön teljesít szolgálatot, és van mögöttük másik 2000, aki felkészül, illetve, aki pihen a szolgálat után, így összesen ez megint 3000 fő. Van 3-4000 másik katona, aki ezt az 1000 +2000 katonát kiszolgálja, támogatja, ellátja. Tehát, ha ezeket mind levonjuk ebből a 23 ezer fős létszámból, egy komolyabb árvíznél meddig bírná a Magyar Honvédség a védekezést egymagában? Nagyjából három hétig. Váltás nélkül nem menne tovább. Tartalékos nélkül tehát elképzelhetetlen lenne ennek a megoldása.

A második argumentumot Kuti Feri barátom már felvezette. Missziós szolgálatra háromnál többször kevés szerződéses bír elmenni. Nem véletlenül a leszerelő szerződésesek számának a növekedése abból is adódik, hogy elmegy egyszer, kétszer, háromszor, a harmadik után már leszerel, mert nem bírja tovább, nem akarja csinálni tovább.

A harmadik argumentum: A Honvédelmi Törvény szerint rendkívüli állapot időszakára elő kell készíteni a hadkötelezettség bevezetését, de ehhez senki nem tesz semmit. Mondhatom nyugodtan ennél az asztalnál, hogy a hadkötelezettség bevezetésének szinte egyetlen feltételével sem rendelkezünk ma Magyarországon. Mi marad más? Nyilvánvalóan csak és kizárólag az önkéntes tartalékos rendszer.

Nálunk gazdagabb országok takarékosabban bánnak az erőforrással, kihasználják azt, hogy nem csak rendkívüli állapot időszakában lehet tartalékosokkal számolni, hanem békeidőszakban is. Kedvenc témám, hogy az Egyesült Államok utolsó békeidejű költségvetésében az erőforrások 56%-át kitevő tartalékos erők a költségvetés 1/8-ából jöttek ki. Tehát ha más argumentumot nem nézünk, már kézenfekvő, hogy meg kell keresni a Magyar Honvédségben azokat a beosztásokat, amelyeket tartalékosokkal célszerűen és hatékonyan betölteni. Nem kell állandó készenlétben lenni annak a ma hiányzó 600 gép- és harcjármű vezetőnek, akiknek a járműve egyébként nem is mozog. Tehát nyugodtan rábízhatnák a tartalékosra. Amikor gyakorlatra kell menni, vagy alkalmazni kell az eszközt, be lehet hívni a tartalékos, majd az elvezeti. Nem kellene csak és kizárólag a missziós váltás betöltése végett létszámban tartani embereket. A missziókban való tartalékos részvétel külön téma. Ebbe most nem ártanám bele magam, mert annak sok olyan aspektusa van, amivel most idő hiányában nem szívesen foglalkoznék. Ugye a 6 hónap távollét munkából, családtól, országtól, megyéből.

Inkább rátérnék az én saját témámra a munkáltatói támogató programra. Ugye nyilvánvaló az, hogy bármiféle tartalékos rendszert találnak ki, akármilyen jó beosztásokat találnak hozzá, nem fog a dolog működni mindaddig, amíg nem találunk olyan támogató rendszert, amelynek készítése folytán a munkáltató elviseli azt, hogy a munkavállalója rövidebb-hosszabb ideig kiképzés, illetve gyakorlat, vagy netán missziós beosztás miatt ott fogja hagyni a munkahelyét.

Olyan támogató program, amelynek hatására képes és hajlandó elvállalni a bevonuló tartalékos helyettesítését. Ez a hajlandóság nyilván anyagi vonzatokkal is jár, hiszen ingyen ezt nem lehet elvárni, meg kell fizetni a helyettest.

Kezdjük az elején. Kell egy jogszabály, amely valamilyen módon megvédi a tartalékos munkahelyét az indokolatlan elküldéstől. Kell egy kompenzációs eszközrendszer, amely kompenzálja a munkáltatót azért a kárért, ami a tartalékos bevonulása miatt éri. Ki tudja fizetni ebből a helyettesítés költségét, netalán még marad is valamennyi, ami motiválja abban, hogy megtartsa a tartalékost. Kell valamiféle érdekegyeztető, érdekképviselői funkció, amely valamilyen módon összehozza az ellenérdekű feleket, a munkáltatót, a munkavállalót és a hadsereget. Ebből állnak a munkáltató támogató programok a NATO nyugati tagállamaiban. Ezeket az elemeket nem egyformán használják, és nem egyforma erősségűek nyilván. Egy ilyen anyagi szemléletű országban, mint Magyarország nyilvánvaló, hogy az anyagi kompenzációnak van elsődleges szerepe.

Nem tudom, van-e a Honvédelmi Minisztérium részéről a teremben bárki is? Nem akarom támadni a Honvédelmi Minisztériumot, eszem ágában nincsen, de rosszul álltak hozzá az önkéntes tartalékos rendszer megújításához, mert úgy gondolták, hogy ölükbe esett egy plusz 4000 fős létszám, megpróbálnak hozzá keresni valamiféle feladatot.

Annak ellenére, hogy egy komoly előrelépésnek nevezhetjük azt, hogy végre van egy elszántság, egy kormányzati döntés az önkéntes tartalékos rendszer bevezetésére. A kormányhatározat szerint a jogszabályok kialakítása 2009-ben megtörténik, a keretszabályozás 2010-re elkészül, és 2012-től megkezdődhet az a része a dolognak, ami már pénzbe kerül. Na most nem hiszem, hogy bárki komolyan gondolja, hogy 2009-ben kidolgozzuk a jogszabályokat, 2010-ben tovább finomítjuk, aztán két évig várunk, és majd 2012-2013-ban lesz valamiféle tartalékos erőnk.

Nem lehet várni, már egy évvel ezelőtt el kellett volna kezdeni mind az állampolgároknak, mind pedig a hadsereg tisztelt tagjainak a tájékoztatását erről a rendszerről, hogy majd ne ismeretlenül találkozzanak vele. Másrészt pedig már egy évvel ezelőtt el kellett volna kezdeni a munkáltatókkal, munkaadói



érdekvédelmi szervezetekkel, kamarákkal valamiféle párbeszédet. Magyarországon élünk, a legélesebb vita nyilván abból lesz, hogy milyen költségtérítéssel fogja elengedni a munkáltató a tartalékost. Nem lehet az a célunk, hogy valamilyen mértékű kompenzációt kitalálunk, aztán az első tartalékost rögtön kirúgják az első gyakorlat után. Tehát ezt jól meg kell gondolni, és jól kell előkészíteni, mert egy kudarcot már elszenvedtünk 2003-ban, ugyanazt a hibát nyilván még egyszer nem szabad elkövetni. Vállalom a hibát, annak idején 2002-ben én voltam az akkori rendszernek az előkészítője, bevezetője, majd a kudarc elviselője.

A kormányhatározatból kimaradt teljes egészében az önkéntes tartalékost motiváló illetmény vagy járandósági rendszer. Aki ma gondolkodna az önkéntes tartalékos szolgálat vállalásán, fogalma sem lenne arról, hogy milyen ellentételezés fejében vállalhatná azt. Sem az illetményről, sem a pótlékokról, sem az egyéb juttatásokról, miegyébről nincs szó a kormányhatározatban. Nem várhatjuk azt el, hogy annak fejében, hogy valaki vállalja az önkéntes tartalékos szolgálatot, esetleg még az addig megszokottnál kisebb legyen a családjának a jövedelme. Tehát nyilvánvaló, hogy meg kell alkudni azzal, hogy a tartalékos katonáknak nem egyforma lesz az illetménye. Ugyanolyan beosztásban más-más lehet egy-egy katonának az illetménye, attól függően, hogy milyen beosztásból, milyen munkakörből vonult be. Ezt el kell tudni viselni, fel kell tudni vállalni.

Összefoglalva, amit eddig mondtam, mi kell a működő önkéntes tartalékos rendszerhez? Kellenek olyan valós katonai beosztások, amelyeket meglévő civil szakismeretre támaszkodva el tud látni a tartalékos. Ezek a beosztások jelentsenek valódi kihívást, valódi feladatot az illetőnek. Legyen motiváció a szolgálat vállalására, ami legyen anyagi és nem anyagi jellegű. Legyen megfelelő kompenzáció a munkáltató részére, hogy elviselje a munkatársa tartalékos szolgálat miatti távollétét. Legyen valamiféle intézményesített érdekegyeztető mechanizmus, és legyen – nem véletlenül hagytam utoljára nagyon fontos - fogadókészség és partnerségi viszony a hivatásos és szerződéses állomány részéről.

Nagyjából ennyit gondoltam elmondani. Nehogy valaki félreértsen nem a Honvédelmi Minisztérium ellen beszélek, csak a saját meglévő jó és rossz tapasztalataimra alapozva szerettem volna felhívni néhány buktatóra a

figyelmet. Mindenképpen azt várom ettől a mai megbeszéléstől, hogy legyen valamiféle híre az önkéntes tartalékos szolgálat bevezetésével kapcsolatos projektnek. Ne a háttérben folyjon az előkészítő munka, hanem folyjon a nyilvánosság, a sajtó színe előtt. Ne akkor tudja meg a munkáltató, ne akkor tudja meg a tartalékos, hogy van ilyen lehetőség, amikor már minden feltétellel rendelkezik, mert akkor már késő lesz. Ehhez már most el kell kezdeni a hírverést, nehogy aztán az legyen a hiba, azért ne tudjuk bevezetni a rendszert, mert nincs elegendő jelentkező. Ha nem kezdünk el időben kommunikálni, nem is lesz elegendő jelentkező. Köszönöm a figyelmet.

### **Dr. Kuti Ferenc**

Nagyon köszönöm. Szabadjon kiegészítést tennem rögtön Kladek András mondataihoz. Csupán nyomatékosítani szeretném, amit mondott: egy önkéntes tartalékos katona költsége egy hivatásos vagy szerződéses katona költségéhez képest egy a nyolchoz arányt képez. Úgy gondolom, hogy ennél komolyabb érv per pillanat, akkor, amikor válságról és anyagi szűkölködéstről beszélünk, nem nagyon lehet. A másik megjegyzésem annyi, hogy az imént említett 1032-es kormányhatározat indokolásában azért van egy-két olyan dolog, amire érdemes odafigyelni. Az egyik, hogy szét vannak osztva a feladatok, mire célszerű használni az önkéntes tartalékosokat. A kidolgozás stádiumában itt még erősen ragaszkodtak ahhoz, hogy a minősített időszakokban számolnának elsődlegesen az önkéntes tartalékokkal. A másik, ami viszont feltétlen pozitívum, hogy az állampolgári tudatformálásra igyekszik a kormányhatározat figyelmet fordítani. Szerepel benne, hogy az alap-, a közép-, és a felsőoktatásba a honvédelmi ismeretek című témakört be kell újra vinni, és talán ennek volt az egyik megnyilvánulási formája az, hogy pár nappal ezelőtt Székesfehérváron Dr. Simicskó úr által korábban említett 2005-ös tankönyv lett felmutatva. Az ÖHP-n komoly hírverést keltettek annak, hogy milyen nagyszerű dolog ez, amivel egyetértek.

Költségek. Hadd kérdezzem meg Dr. Tollár Tibort, hogy ennek az egész önkéntes tartalékos rendszernek, ebben a jelenlegi helyzetben, amikor 25.000 főben maximálunk egy haderőt (megjegyezve: természetesen nem csak ennyien vesznek részt az ország védelmében), ennek csak egyik komponense a katonai védelem, hiszen itt azért még más elemek is játszanak. De ennek a katonai védelemnek mennyi a realitása, el tud-e indulni az önkéntes tartalékos rendszer?

**Dr. Tollár Tibor:**

Akkor a megszólított jogán. Először is nagy megtiszteltetés számomra az, hogy többször elhangzott: én ennek a kérdésnek különösen avatott szakértője lennék. Ki kell, hogy ábrándítsak mindenkit. Az igazság az, hogy az életem jelentős részét a rendészeti területen töltöttem, a Belügyminisztériumban és a kisebb részét a Pénzügyminisztériumban, a védelem finanszírozásával. Így döntően tapasztalatom a rendészeti oldalról van. De miután engem elsősorban a téma költségvetési, pénzügyi oldala miatt szólítottak meg, és tulajdonképpen a PhD dolgozatom is ebben a témakörben foglalkozott a problémával, általában a finanszírozási kérdésekkel foglalkoznék.

Arra, hogy az önkéntes tartalékos rendszer bevezetése előrehozható-e 2012 elé, konkrétan válaszolni, talán nem lenne helyes tőlem. De ha azt mondom, hogy végigmegyünk azon az úton, amit feltételezünk egy feladat elfogadásától, annak a megvalósításáig, azt látjuk, hogy visszavonhatatlanul és egyértelműen állami feladattal állunk szemben. Az itt ülők közül ezt senki nem vitatja, hogy a védelem tradicionálisan állami feladat, ezen különösebben vitatkozni nem lehet. Azt, hogy milyen módon gondoljuk ezt végrehajtani, ennek is megvannak a lehetséges változatai, a törvény abban a formában jeleníti meg ahogy, tehát igazából ezek mindig eldöntendő kérdések, hogy konkrétan mit csináljunk, vagy hogyan csináljunk.

A következő eldöntendő kérdés a mérték, hogy milyen mértékben csináljuk ezt a dolgot, és ahogy ezen az úton haladunk, gyakorlatilag egyre több kérdésre kapunk választ. Mindaz, hogy egyébként ez mibe kerül, az valahol a végén kell, hogy megjelenjen. Meg kell adni minden választ az ellátandó feladattal kapcsolatban. Annak minden dimenziójára választ kell adni, ami befolyásolja azt, hogy ez mibe fog kerülni, hogy ez megtakarítást, vagy többlet kiadást jelent.

És ez a legfontosabb kérdés, hogyha azokban az ügyekben döntésre tudunk jutni, hogy mit, hogyan, mi módon, milyen mértékben, hány emberrel, milyen felszereltséggel, milyen időintervallumban, és mennyi idő alatt óhajtjuk elérni. Ezekhez a dolgokhoz már viszonylag egyszerű a forrás oldalnak az igényét hozzárendelni. Tehát hangsúlyoznám: az igényét hozzárendelni. Az egy másik kérdés, hogy időben ez az aktuális költségvetés tervezését, az ország

teljesítőképességét figyelembe véve hogyan hozható össze az éppen jelentkező problémákkal. Akik a költségvetést megszavazzák, nincsenek könnyű helyzetben, hogy eldöntsék, mi a fontosabb: utat, iskolát, rendőrőrsöt építeni, vagy katonai létszámot, vagy katonai képességet kialakítani. Akinek ebben dönteni kell, az nincs könnyű helyzetben.

Nyilvánvaló, hogy van egy nagyon lényeges elem - ami nagyon fontos volt, hogy képviselő úr kihangsúlyozott - hogy végül is itt egy társadalmi szükséglet kielégítéséről beszélünk. Ha ez a társadalmi szükséglet valóságosan, tudatosan jelenik meg az állampolgár oldaláról, akkor egyfajta kényszerítő erőként jelenik meg az állammal, a törvényhozóval szemben. Nyilvánvaló, hogy akkor viszonylag egyszerűbb lesz még korlátos költségvetési keretek között is prioritást fölállítani, hogy hogyan osszuk el ezt a pénzt, mert hát vannak kopogtató problémák, vannak ügyek, amelyeket sorba kell állítani. De az, hogy itt több tekintetben Kladek András barátom is még a leírt hozzászólásában ugye a Pénzügyminisztériumot, picit úgy, mint a mumust, vezette elő. Nem tisztem a Pénzügyminisztériumot védeni, félreértés ne essék, de azért egy dolgot figyelembe kell venni, hogy az apparátusi rendben, és itt nagyon kihangsúlyozom az apparátusi rendszerben a Pénzügyminisztérium már nem tud hátranézni. Mert mondok valamit, majd ő mond rá valamit, ha nem tetszik neki, majd ő is mond rá valamit. Tehát mindenkinek van egy kis lehetősége rá. De ha pénzről van szó a Pénzügyminisztérium már nem tud hátranézni. Minden tekintet rá vetül akkor, amikor valamilyen pénzről beszélünk, és valahol ott már mondani kell valamit, vagy ezt, vagy azt. Tehát ugye ilyen szempontból ez nem egy hálás feladat, de végül is működik, általában megoldódik a probléma.

Sokkal fontosabbnak és lényegesebbnek tartom azt, hogy a döntéshozás szempontjából, egyáltalán a költségvetés kialakítása, a költségigények meghatározása szempontjából mennyire vagyunk konzekvensek és mennyire alátámasztott az az igény, amit gyakorlatilag szeretnénk, hogyha finanszíroznánk. Ebből a szempontból a kormányhatározat, és amiről itt beszéltünk, hogy megfelelő jogszabályi környezet, megfelelő biztonság, megfelelő tudatosság kialakítása, ezek időigényes dolgok. Ha azt is figyelembe vesszük, hogy vélhetően egy elsődleges munkáltatói támogatási rendszer kiépítése, vagy egy gondolatnak a kialakítása és a tartalékosok motiválásának a kialakítása nem valami ördögösség, hogy valaki leírjon néhány gondolatot

ebben a kérdésben. Az sokkal komolyabb kérdés, hogy ezt hogyan lehet aztán utána vitára bocsátani és egyáltalán ez a vita meddig tart, és mi kerekedik ki ebből a történetből. Tehát a szükséges, elégséges mértéke hogyan fog tudni ebben a kérdésben kibontakozni, mert azért a klasszikusan tartalékos rendszerrel működő országokban, tudjuk nagyon jól, hogy a hagyományoknak óriási szerepe van abban, hogy az úgy és olyan módon működik.

Ami nálunk nem mondható el, hogy ez az állampolgárok tudatában mélyen rögződött volna, és hatalmas hagyománya lenne. Tehát, hogy olyan nagyon megtisztelő dolog lenne az, hogy én tartalékost foglalkoztatok, vagy nagyon azt gondolnám, hogy a tartalékosnak a hadseregnél megszerzett tudása az nekem milyen hasznos lehet majd a vállalkozásom során. Vagy éppen az a tudatosság, hogy én azzal szolgálom a hazámat, hogy tartalékost foglalkoztatok. Tehát nálunk most utópia lenne azt feltételezni, hogy ez a dolog itt így működik. Vélhetően tehát itt egy alkuról lesz valamilyen módon szó, hogy azok, akik érintettek ebben a kérdésben, mit gondolnak erről, és elsősorban majd milyen lesz ennek a mértéke. A módja, az talán kevésbé izgalmas, hiszen, ha azt mondom, hogy az állam újraelosztó szerepében az, hogy most konkrét pénz formájában, vagy adó formájában megy a támogatás, az technikai kérdés. Tehát ennek azért akkora jelentősége talán nincs. Más aspektusból vizsgálva lehet, hogy ha a védelmi kiadások kérdését vizsgálgatjuk, és éppen azt mondjuk, hogy most a nemzeti megítélés vagy a nemzetközi megítélésünk tekintetében a GDP hány százaléka a ráfordítás, akkor ebben a tekintetben az alkalmazott módszer jelenthet valamit, hogy bemutatható, számítható, de ez valójában technikai kérdés marad akkor is. Úgy gondolom, hogy ez a kérdés vitathatatlanul fontos és megoldásra váró probléma. Jelen pillanatában, ahol a dolog most áll, úgy érzem, hogy ez nem a forráskorlátnak a problémája, hanem elsősorban elméleti, elvi kérdések ezek, amelyekben eredményt kell elérni, és ahogy ezen az úton haladunk előre, ki fog tisztázódni az, hogy ennek milyen reális költségvetési forrásoldali igénye lehet. Én azt gondolom, hogy megfelelő akarat és szándék esetén ez megoldható lesz. Arra vonatkozóan, hogy ez 2012 előtt vagy után, erre nem igazán tudnék, és nem is szeretnék most itt jóslatokba bocsátkozni.

### **Dr. Kuti Ferenc**

Megköszönöm Dr. Tollár Tibor szavait és Dr. Medveczky Mihály urat arról szeretném megkérdezni, hogy a nemzetgazdaság védelmi felkészítésének és

biztonságos működésének most készülő átfogó koncepcióját, hogyan lehet az önkéntes tartalékos rendszer bevezetésével és az országmozgósítás helyzetének javításával összehozni? Tehát mi az, amit ennek érdekében tenni lehet a mai anyagi környezetben? A jelenleg készülő koncepciók, amelyek a nemzetgazdaság védelmi feladataira vonatkoznak, hogy köthetők össze, és hogyan tudják támogatni az önkéntes tartalékos rendszert? Tudják-e egyáltalán támogatni, vagy van-e ennek valamifajta kötőpontja?

Dr. Medveczky Mihály

Kedves Hölgyek, Urak! Megmondom őszintén, hogy nem értettem először, hogy miért kerülök én ehhez a dologhoz, mivel az önkéntes tartalékos rendszerről sem sokat tudtam eddig, meg nem is voltam vele kapcsolatban. Most az utóbbi két hónapban talán – hogy jönnek ezek az előterjesztések: kormányhatározat tervezet, országgyűlési határozat- tervezet – kerültem kapcsolatba a témával. Aztán átgondolva a dolgot, a humán-erőforrás tartalék, az is tulajdonképpen egyfajta tartalék, és ugye, a gazdaságtól kéri a honvédség. Nem zárkozhatom el a dologtól, mert beletartozik a gazdaságmozgósítás témakörébe.

Talán nem közismert, hogy most készítünk a Nemzeti Fejlesztési és Gazdasági Minisztériumban egy gazdaságbiztonsági koncepciót, amelynek a pontos címe: „A nemzetgazdaság védelmi felkészítésének és biztonságos működésének átfogó koncepciója”. Nagyon sok dologban hasonlít a téma az önkéntes tartalékos rendszer fejlesztéséhez, mint amikor az államigazgatásban előkészítünk egy új témát, új projektet, új dolgot. Az összes negatívum, ami most szóba került, az a mi előterjesztésünkre is igaz.

Hát egy-két dolgot csak a gazdaságbiztonsági koncepcióról. Egyáltalán miért van szükség erre a koncepcióra? A nemzetgazdaság védelmi felkészítésének, a gazdaságmozgósításnak az utolsó ilyen dokumentuma a védelmi felkészítés és az országmozgósítás koncepciójának egyik fejezete volt, amely, mint tudjuk, 1992-ben íródott. Azóta jó sok víz lefolyt a Tiszán, meg a Dunán. Nem kell ecsetelni, hogy mennyire megváltoztak a környezeti feltételek. Úgy a kül- és belpolitikai, a közgazdasági, mint a technikai, szervezeti környezet, mert az élet előrehaladt. Tagja lettünk a NATO-nak, az EU-nak, teljesen átrendeződött a tulajdonosi szerkezet Magyarországon. Abszolút megváltozott a gazdaság védelmi felkészítésének a környezete. 2000-ben ugyan tettünk egy kísérletet az

aktuális koncepció kidolgozására, akkor a védelmi felkészítés és az országmozgósítás éppen esedékes koncepciójához csatolva terveztük ezt előterjeszteni, amely aztán nem került benyújtásra, egyéb okok miatt.

És, hogy még miért van szükség erre a koncepcióra? Tulajdonképpen a megváltozott helyzetben is szabályozni kell a gazdaságfelkészítési tevékenységet, és az erre kiadott 1041/1994-es kormányhatározat, majd a 131/2003-as kormányrendelet, azok is már elavultak. Utána jelent meg az új honvédelmi törvény, amely – egyetértve Dr. Simicskó úrral – egy csomó hibájával, sajnos nem sok újat hozott a gazdaságfelkészítés szempontjából. Megjelent a Közbeszerzési Törvénynek az új változata, és azon kívül is egy sor jogszabály megváltozott.

Melyek a nehézségeink ezzel a koncepcióval? Ezt ugye tavalyi kormányhatározat alapján, már 2008 júniusában elő kellett volna vezetni. Hát nehezen megy az egyeztetés az államigazgatásban. Kladek Andris mondta, hogy mit fogunk a két év alatt csinálni, amíg a munkáltatói programot összehozzuk. Hát nem fog összejönni két év alatt, ha nem változik semmi a pillanatnyi helyzethez képest. Szerintem kevés a két év arra, hogy egy ilyen hatékony munkáltatói programot kimunkáljunk. A koncepcióról talán többet nem is mondanék, bár készítettem egy pár oldalas kivonatot.

A nekem címzett kérdés az volt, hogy hogyan kapcsolódhat ez a készülő koncepció az önkéntes tartalékos rendszerhez? Nem szabad, hogy ne kapcsolódjon. Számos kapcsolódási pontot lehet találni. Azt már említettem, hogy a humán erőforrás is gazdasági erőforrás, és ez is jelenthet tartalékot. Természetesen azzal, hogy 4000 fővel megnövelik a honvédség létszámát, a gazdaságfelkészítési tervezésnél a ruha, meg bakancs igény is meg fog növekedni, de gondolom, egyetértenek abban, hogy ez nem jelent semmit, mert hol van ez ahhoz, amikor 300 ezres „M” hadsereg rendkívüli időszakos ellátását kellett tervezni. A gazdasági tárca, mint a védelmi igazgatás egyik központi koordinációs szerve is kapott a Honvédelmi Minisztériumtól felkérést, hogy mondjuk meg, tudnánk-e tartalékosokat alkalmazni, ha ez a rendszer bevezetésre kerül? Hát ez elindította a gondolkodást.

Igenis tudnánk, és nem csak mi, hanem a védelmi igazgatás valamennyi szervezeténél, a megyei védelmi bizottságoknál is önkéntes tartalékosokat alkalmazni. Úgy tudom, hogy a HM Védelmi Hivatal, mindegy 200 fős igényt be is jelentett. Na most érdekes az az egy a nyolchoz arány. Ha egy honvédségi szakembert megkérdeznénk, hogy mit szólna ahhoz, hogy a tényleges állományt le lehetne cserélni tartalékosokkal - ez az abszolút véglet ugye - hát az természetesen kinevetne. Nyilván nem erről van szó, de ha belegondolunk, biztos vannak olyan tevékenységek, amelyekre elég az évi 25 nap kiképzés, felkészülés, és nem kell azért egy katonát vagy egy szerződésest 365 napon keresztül fizetni. Tovább megyek, a védelmi igazgatásban is alkalmazható a dolog, a koncepcióban –nem akartam erre az előbb kitérni – a feltárt problémák között írjuk, hogy alaposan devalválódott a védelmi igazgatásnak a szerepe, megcsappant a szakértők létszáma a védelmi bizottságokban, a minisztériumokban. Gyakorlatilag nincsenek gazdaságfelkészítéssel foglalkozó szakemberek, de általában a védelmi igazgatásban ez a helyzet. Talán a tartalékos állományból ezeket a munkahelyeket is fel tudnánk valamelyest tölteni. Elindult a gondolkodás ebben az irányban is. Kérdés csak az, hogy ezzel a bizonyos munkáltatói támogató programmal, melyik tárca foglalkozzon? A gazdaságfelkészítésnek a központi koordináló szerve a GKM volt, most – a minisztérium kettéválásával – az NFGM vitte magával ezt a feladatot. A jogszabály ugyan erre nem kérte fel. Ebben mi ilyen koordináló szerepet szívesen vállalunk, és megpróbálunk ötletekkel előállni. Mi vagyunk kapcsolatban a szolgáltatókkal, mivel mi koordináljuk a minősített időszakos szolgáltatások tervezését. Össze lehetne boronálni egy minősített időszakos rendelkezésre állási szerződést – a munkáltatói támogató program keretében - egy ilyen tartalékos vállalási szerződéssel mondjuk. Persze ez mind a tartozik oldalra kerül, a követel oldalra még nem tudom, mit teszünk helyette. De egyetértve Tollár úrral, ez tényleg csak technikai kérdés, a dolognak ez a része.

A koncepcióban mi felvázoltunk egy úgynevezett nemzeti beszállító pályázattal elnyerhető nemzeti beszállítói minősítési rendszert, hogy egyrészt a közbeszerzési törvénynek is megfeleljünk, másrészt egyfajta előminősítést adjunk azoknak a szolgáltatóknak, amelyek alkalmasak minősített időszakban a megfelelő minőségű szolgáltatásra. Jó, hogy most – a pillanatnyi helyzet szerint – millió problémát vetettek fel a szakértők, éppen most az egyeztetésen. Nem



lehetetlen, hogy az önkéntes tartalékos rendszerrel összekapcsoljuk ezt az előminősítési rendszert. Tulajdonképpen ilyenekben gondolkodunk.

Felvetnék még két gondolatot. Egyik az, hogy a két év az kevés, ami a költségvetést illeti. Úgy tudom, hogy a 2012-es bevezetés is úgy van elképzelve, hogy 2012. után a honvédség költségvetésében lesz az önkéntes tartalékos rendszer finanszírozása. Tehát nehezen érthető, hogy miért a késlekedés? Mert, ha 2012-ben meg tudja oldani a honvédség, akkor miért nem lehet 2011-ben is? Na, de valószínű, hogy most a válsághelyzet miatt mindent, ami pénzbe kerül, hátrébb tolnak, ez lehet a kormányzati hozzáállás.

És egy másik: egy tapasztalat a koncepció előterjesztéséből. Nem elég az, hogy a szakma érzi, hogy erre szükség van, ezt úgy kell előterjeszteni, hogy a döntéshozók is érezzék, hogy ez fontos. És én úgy érzem, hogy ez hiányzik még. Egyrészt a kommunikációnk kell, hogy jobb legyen, másrészt akikhez kerül, azokat a legteljesebben képbe kell helyezni. A gazdaságbiztonsági koncepció bekerült a szakmapolitikai munkacsoport ülésére. Sajnos, elkövettük azt a hibát, hogy részünkről nem volt senki a munkaanyag tárgyalásán. Megjelent az emlékeztetőben, hogy a szakmapolitikai munkacsoport nem ért egyet a közigazgatási egyeztetésre bocsájtással. Két hónapba tellett, mire rájöttünk, pontosabban még most sem tudjuk fixen, hogy mi volt a konkrét elutasítás oka. Több információ van, hogy mik lehettek a problémák. A tény az, hogy hivatalos választ nem kaptunk. Tehát nálunk is, minden bizonnyal, kívánni valót hagy maga után a fontosságnak a döntéshozók számára való világossá tétele. Ennyit szerettem volna a témához hozzátenni.

**Dr. Kuti Ferenc**

Az elhangzott négy vitaindító, gondolatébresztő hozzászólás kiben mit indukált?

**Kelemen István tábornok úr**

Dr. Kladek András szeretném megkérdezni arról, hogy a katonai igazgatási rendszer újbóli helyreállításának feltételeit, körülményeit, idejét körülbelül mennyire tehetjük?

**Péter Bartha Gábor**

Nekem egy problémám van mind a négy előadással kapcsolatosan. Gyakorlatilag itt ezeket meg kellene nézni, hogy 1990 utántól az egész védelmi igazgatási rendszerrel együtt szép fokozatosan folyt a hadsereg átalakítása. Csökkentésről van szó. A védelmi igazgatás sem a politikai, sem a társadalmi kihívásokra nem válaszolt. Ahogy itt említés történt a védelmi bizottságok és a minisztériumok védelmi területével összefüggésben gyakorlatilag az elmúlt években a kormányzati védelmi igazgatási rendszer szétesett. Mert ezek után megkérdezem én, és ez nem kritika, ez tény sajnos, megkérdezem, hogy akkor, most mi van 2009-ben?

**Dr. Janza Frigyes tábornok**

Bocsánatot kérek, csak egy rövid reagálás. Engem rettenetesen zavar, hogy terminológiákat nem használunk pontosan. Ugye használjuk a védelmi igazgatás fogalmát, a honvédelmi igazgatás fogalma el sem hangzott. A katonai igazgatás elhangzott, de vigyázat, katonai igazgatás csak rendkívüli helyzetben van. A három fogalomnak a viszonyrendszere ma nem meghatározott. Az a jegyzet, amit írtatok, az nem jó. Bocsánat, de rövid szeretnék lenni.

Tulajdonképpen a veszített csaták jellemzően arra vezethetők vissza, hogy az elmúlt 20 évben a honvédelmi igazgatást nem választottátok szét a védelmi igazgatás fogalmától. Amihez hozzájárult, hogy a védelmi igazgatás egy jelentős része átkerült a rendészeti tárca irányítása alá, ami még tovább bonyolította a helyzetet. Addig, amíg ezt nem teszitek rendbe, nem is lesztek sikeresek. Tehát fantomharc folyik.

Az alapproblémával egyébként messzemenőleg egyetértek, mert az államnál a biztonság fogalom az Alkotmányból nem igazán levezethető. A haza biztonsága igen, de a belső biztonság fogalma nem. Na most egyre nagyobb mértékben fedi egymást a rendészeti és a katonai védelmi halmaz. Ennek a közös nevezője nincs meg. A veszélyhelyzet elhárítási központ, amivel kapcsolatban Gödön próbáltunk március elején egy konferenciát tartani az megpróbált erre a kérdésre kitérni. Itt továbbra is katonai inspirációk vannak arra, hogy ezt a központot vezessék.

A legnagyobb hiba, amit el lehet követni katonák részéről, hogy inspirálják, hogy a védelmi hivatal magasodjon föl. Nem szabad! A szakpolitikának oda kell

adni azt, ami a szakpolitikáé, és a közigazgatásnak oda kell adni, ami a közigazgatásé. A katonák kapták meg az igazgatást, a honvédelmi igazgatást, és a védelmi igazgatást is. 1919-ben még a Vörös Hadsereg idején, mert korábban a K.u.K idején klasszikusan a honvédelmi igazgatás a katonáknál volt. És miután nem volt kiképzett közigazgatási kar, amelyik át tudta volna venni a honvédelmi igazgatást, így hagyományosan katonákra maradt a honvédelmi igazgatás. Bibó István nagyon szépen megírja ezt 1946-ban, olvassatok utána.

Az én kérdésem az nem kérdés, hanem kérés. Próbáljátok meg kitisztázni ezeket a fogalmakat, és hogyha ebből le lehet vezetni akár a nemzetgazdaság védelmi koncepcióját is, mert ez mélyen összefügg ezzel, akkor megteremthető a rendészeti és a védelmi szférának az egyébként kívánatos szimbiózis paritásos alapon, és ezt szépen kormányzati alárendeltségben meg lehet csinálni, és abban a pillanatban helyben vagyunk. Köszönöm szépen!

#### **Dr. Kuti Ferenc**

Nem szeretném egyébként elvenni a BHKK részéről az MRTT-től a lehetőséget, hogy a rendészetnek és a védelemnek a paritásait az ő rendezvényükön próbáljuk tovább boncolgatni. Tehát mi abszolút módon nyitottak vagyunk abban, hogy csináljuk tovább, közösen. Ha az MRTT részéről van egy ilyen felajánlás, örömmel vesszük.

#### **Dr. Janza Frigyes**

Nem felajánlás volt részemről, hanem megjegyzés.

#### **Kovács Gyula nyá. alezredes**

Nekem sem kérdésem van, hanem azért utaztam fel Pécsről, hogy a véleményemet elmondjam. Arra alapozom, hogy én egyáltalán véleményt mondhatok, hogy megjelent az új Honvédségi Szemlében „Nemzetőrség, MATASZ vagy valami más” címmel 2006-ban egy cikkem. A MATASZ-nak a honlapján is föllelhető ez az anyag. Annak is az egyik kérdése, hogy van-e most olyan halaszthatatlan probléma, amire az egyedüli válasz az, hogy megteremtjük a tartalékos rendszert. Van-e ilyen gondja a Honvédelmi Minisztériumnak? Meg kell mondjam, hogy nincs. A Honvédelmi Minisztériumnak millió sokkal nagyobb baja van. Itt 3 ezer fős hiányról beszéltünk, 3 ezer fős szerződéses hiányról. 1200 fős tiszti hiány, 1300 fős tiszthelyettesi hiány van. Az Állami

Számvevőszék jelentése szerint 2008 elején ezek a hiányok csak nőttek, és egy pécsi konferencián, - ahol Simicskó úrral együtt voltunk ott – ott a Tóth Péter többször is 6000 főt említett. Nem értem, hogy a Honvédelmi és Rendészeti Bizottság miért nem kérdez rá egyszer a valódi létszámokra. Ez a hiány, tételezzük fel, hogy ez a 4740 fős hiány, amely a Számvevőszék jelentésében van, ez a 16 ezer fős csapatnál hiányzik. Minden negyedik ember hiányzik az Összhaderőnemi Parancsnokság alárendeltségében. Akkor itt akkora nagy a probléma, hogy az önkéntes tartalékos problémával ne foglalkozzunk. Van-e a Honvédelmi Minisztériumnak a tartalékosokra szüksége? Úgy tűnik, hogy amikor a Honvédelmi Minisztériumnak azt mondjuk, hogy csináljuk meg a tartalékos rendszert, nekik az a visszakerdésük, hogy minek nekünk tartalékos? Itt arról van szó, hogy a hadkötelezettség megszüntetésével, békeidőbeli megszüntetésével a fürdőkádat kiborítottuk, és a franc essen bele, hát a gyerek is kiborult belőle. Tehát az egész tartalékos rendszer akkor megszűnt, és azóta agyilag képtelen a HM megoldani azt, hogy ezt a tartalékos rendszert valamilyen módon helyreállítsa.

Mondom erre a példát. Nem valódi számokat mondok. A Magyar Hadtudományi Társaság Tüzér szekciójának ülésén a tatai, akkor még élő Tüzér Osztály parancsnoka elmondja, hogy a béke létszáma 300 fő. A tényleges létszáma, akik bent vannak 150 fő, ebből az összes terhes nő például az ő létszámában van, a terhes katona nők. Háborús létszáma 450 fő. És amikor azt mondjuk a kollégának, hogy ezt a 300 főt, amelyben nemcsak szerződéses van, hanem tisztek és tiszthelyettesek is vannak benne, honnét a csudából szeded? És akkor azt mondja, hogy hivatkozik a honvédelmi törvényre, hogy minősített esetben, majd elkezdődik a képzés. Kiknek a képzése? Képzetlenek képzése? Ugye itt a választ meg kell adni, ahogy Kádár Pál leírta a tanulmányában, hogy 3-6 hónap mire ebből katonaember jön ki, akit oda lehet rakni az eszköz mellé. Tehát egyszerűen az a gond, hogy nem vagyunk képesek azokkal az emberekkel bíbelődni, akik elmentek.

Megint az Állami Számvevőszék jelentése: 2005-2009 között 18 ezer ember távozott a tárcától. Ebből 12 ezer katona, hölgyeim és uraim, 12 ezer fő, az egy hadosztály. Tehát egy hadosztálynyi emberünk ténfereg szanaszét az országban, akinek van NATO interoperábilis gyakorlata, missziókban vett részt, nyelvismerete van neki, és nem tartjuk őket nyilván. Ez bűn. Ez szervezett

hazaárulás, hogy a pécsi Tüzérdandárt fölszámolták. A pécsi Tüzérdandárt az újvilág küszöbéig elhoztuk a kezünkben, arra készítettük föl őket, hogy gyerekek, ha adnak egy NATO eszközt a kezébe, egy hónap múlva rendszerbe állító lövészetet csinálunk bármilyen NATO eszközzel. Nem NATO eszközt adtak, hanem föloszlatták a csapatot, és most az iwiw-re föl van tűzve ezer ember. Hogyha valaki azt mondaná, pénteken, hogy gyerekek, kaptam egy feladatot – nem mindegy, hogy ki mondaná, de ha mondjuk Milos Attila ezredes vagy Mátés József ezredes mondaná, hogy gyerekek én kaptam egy feladatot - hétfőn reggel legyetek bent a laktanyában, mert egy vegyes tüzér osztályt föl kell állítani, akkor hétfőn reggel bent lennének. Ebben a pillanatban még úgy állunk csak ez minden évben fogy. Az első tüzér bálnak, amit megrendeztünk, 29 év volt az átlagéletkora a fölszámolás után. Ennek megfelelően most 2004-2009, most már olyan 34 év a csapatnak az átlagéletkora.

Milyen legyen a tartalékos rendszer? Kladek András elkészített egy rendszert, amelyik az amerikai Nemzeti Gárdára hajaz valamilyen módon. Nagyon szorosan kötődik a haderőhöz, és hát kiszámított költségei vannak. Én azt mondom, hogy egy tartalékosra 3 havi bérnek megfelelő összeget kell ráfordítani. Egy havi bér az ő szolgálataért, egy havi bért kell adni a munkáltatónak, hogy a munkáltatói kompenzáció meglegyen, hogy készenlétben áll, és még ebből a 3. havi bérből ha misszióba megy, akkor emelt bért kell neki biztosítani. De ugyanakkor megismerkedtünk a Bundeswehrnek a szövetségével is. Én a Bundeswehr tartalékos szövetségét úgy hívnám, hogy ez az a bizonyos Tesco gazdaságos tartalékos rendszer, ahol nem a tartalékosnak fizetnek, hanem a tartalékos fizeti a tagdíjat. És nevetséges összeg az - a MATASZ támogatásához képes nem nevetséges összeg - amit a Bundeswehr tartalékos szövetsége kap, de nevetséges az összeg ahhoz képest, amit a Nemzeti Gárdára fordít az Egyesült Államok. Tehát ha azt mondjuk, hogy 1:8 arány, ott 1:50 arány is elképzelhető. Én azt tartom hibának ebben az országgyűlési határozatban, hogy egy megnevezett rendszerrel bíbelődünk, és ezt a rendszert úgy hívják, hogy önkéntes tartalékos rendszer, és ennek sajnos meg van a leírása. És ebben a pillanatban Kádár Pál ezredes, vagy akárki, hogyha egyszer azt mondja neki a honvédelmi miniszter úr, vagy Vadai Ágnes, hogy ön az önkéntes tartalékos rendszer felülvizsgálatával foglalkozzon, akkor kész. Akkor bevehet egy tudatmódosító szert, és a Kladek András - féle változattal

foglalkozik, és nem tud mással foglalkozni. Ugyanakkor meg lehetne nézni a Bundeswehrt. De hadd mondjam a svájci rendszert.

Svájc gondolom olyan 5-6 milliós lakosságú ország, 225 ezer fős hadereje van. Ebből az aktív komponensbe tartozik 4500 fő. Hosszabb ideig tartalékos szolgálatot vállal 9000 fő, és ez a 13500 fő képes arra a produkcióra, hogy a maradék 211 ezer főt minden évben 17 napra behívja és megforgassa. Tehát, amikor arról beszélünk, hogy akár át lehet váltani a teljes tartalékos rendszerre is, igen át lehet váltani teljes tartalékos rendszerre is. Amikor tartalékosról beszélünk, akkor Simicskó úrral nekem ott van a gondom, amikor gyakorlatban látom a Nemzetőrséget. Amikor gyakorlatban látom a dolgokat, akkor iszonyú problémák vannak, és ugye mindenki fél a civil szervezettől. Ennek a Bundeswehrnek az elutasítása abból indul ki, hogy majd jönnek az árpádsávok, meg arra való lesz a Nemzetőrség zubbonya, hogy az alatta lévő barna, fekete ingeket eltakarja. Netán a Fidesz munkásőrsége legyen, vagy egyéb. Tehát vannak ilyen félelmek. Ezt a Bundeswehr nagyon egyszerűen védi ki. Az lehet a Bundeswehr Tartalékos Szövetségének a tagja, aki a Bundeswehrben szolgált. Kész. Ez jelent egy minőségi szűrést, jelent egy pszichikai szűrést, stb. Tehát a tartalékos nem lehet Darutollas Levente testnevelésből fölmentve. Magyarul nem kell a tartalékosnak ilyen aranyláncot lóbáló Fradi B-középen szocializálódott 120 kg-os ember, mert ilyenek is jelentkeznek, meg hátrafelé nyilazó lovas. Tehát nem erre van szükség. Profi haderő, profi tartalékosaira van szükség, és a profi haderő, profi tartalékosait kell képezni. Köszönöm a figyelmet. Elnézést, hogy ilyen hosszú voltam.

### ***Dr. Kuti Ferenc***

Megkérem Kladek András, hogy Kelemen tábornok úr kérdésére válaszoljon, mert én itt eltévedtem. Azt hittem, hogy valóban mindenki kérdezni fog, amikor kérdéstről van szó, de hát az élet az ilyen, hogy nem mindig az van, amit én gondolok. András, te mit gondolsz?

### ***Dr. Kladek András***

Nem szívesen vitatkoznék professzor úrral, mégis ellent kell, hogy mondjak. Katonai igazgatásról szólt a kérdés. Katonai igazgatás alatt a katonák által ellátott igazgatási feladatokat érthette a kérdező, tehát a hadkiegészítési feladatokat. Tábornok úr, jól értettem, arra gondoltál? Azzal a hadkiegészítési

rendszerrel, ami 2003-ban felszámolódott és mára csak a zászló van meg belőle nagyjából. Ennek a helyreállítása meddig tarthat? Lerombolni le lehet egy nap alatt a rendszert, visszaállítani? Talán 3 év alatt meg lehetne oldani a dolgot.

### **Dr. Simicskó István**

Nem akarok további kérdést indukálni, ezért nem mindenki véleményére szeretnék reagálni, de egy-két fölmerült témára azért mindenképpen. Több nemzetközi példa is elhangzott. Talán azzal kezdeném, hogy az első és megkerülhetetlen problémakör – amit szerintem párhuzamosan és legalább akkora elánnal, mint ahogy a tartalékos rendszert el kell kezdeni fölépíteni – a katonai nyilvántartás rendszerének az életszerűvé tétele, mert anélkül valószínűleg ez sem fog működni. A legnagyobb hiányossága és hibája – többek között – ennek a 2004. évi CV. honvédelmi törvénynek, hogy nincsen – katonai értelemben, meg az ország védelme szempontjából sem – naprakész nyilvántartásunk. Ez az eszközállományra is vonatkozik. Lásd a legutóbbi téli „hőhelyzetet”! Zalában 34 település maradt áramszolgáltatás nélkül 3 napon át 2009-ben! Ha ez 1809-ben történik, akkor azt mondom, nagyjából rendben van, mert akkor nem volt áram sem. De egy biztos: ez – többek között – annak volt betudható, hogy nem voltak megfelelő lánctalpas járművek, eszközök.

Hát, hogyan lehet ez? Ugye, régen volt nyilvántartás ezekről az eszközökről is. Ráadásul egyébként mindennemű kötelezettséget megszüntetett az új honvédelmi törvény, ezért például bizonyos minősített időszakokban – természeti katasztrófák esetén, mivel a személyes szolgálati kötelezettség csak rendkívüli állapot esetén, illetve megelőző védelmi helyzet esetén állhat vissza –, például egy szükségállapot vagy veszélyhelyzet kezelése esetén az eszközállomány például igénybe vehető, de a személyes szolgálat nem. Magyarul: régebben a munkagéppel együtt a személy is köteles volt megjelenni, és elvégezni a feladatokat. Most az államnak – vagy nem tudom kinek – kéne biztosítani azokat az embereket, akik tudják kezelni azokat a speciális munkagépeket. Tegyük föl, vannak munkagépek, és van róla nyilvántartásunk is! A jegyző végre tudja hajtani, vagy a védelmi bizottság meg tudja ezt tenni. De ez sem működik! Ezek – azt kell hogy mondjam – nagyon-nagyon súlyos hiányosságok! Valóban bűn, ami ebben az értelemben megtörtént az elmúlt időszakban!

Csak utalok rá, hogy béke időszakban kellene felkészülni mindenféle veszélyre. Ha csak akkor kezdünk el felkészülni, amikor már a baj a nagyunkon van, akkor mindig késő lesz. A hatékonyság, az eredményesség, a veszélyhelyzetek kezelése valószínűleg nem fog működni, vagy csak nagy nehézségek árán, ha a békeidőszakban nem élünk azzal a lehetőséggel, hogy felkészítjük az embereket és a szervezeteket. A gondolkodásmódunkat ráállítjuk arra az egész rendszerre, hogy van ilyen, mert lehet ilyen helyzet. Az Alkotmány és a honvédelmi törvény tartalmazzák a különböző rendkívüli intézkedések körét, a 4 + 1 minősített időszakot, tehát a válsághelyzeteket. Nálunk ezek skálája nagyon gazdag, hiszen más országokban 2 vagy 3 van legfeljebb, vagy mindössze egy. Van, ahol katonai típusú, tehát fegyveres típusú veszélyhelyzetekről beszélnek, és van, amikor meg természeti típusú vagy ipari katasztrófákról. Ez a kettő jól megkülönböztethető egymástól.

Magyarországon egyszer majd – ha elérkezik egy olyan állapot, amikor valóban józanul lehet gondolkodni például, a honvédelem ügyéről is – egy új honvédelmi törvényt kell alkotni, mert ez nem felel meg honvédelmi törvénynek. Ezt lehet toldozgatni-foldozgatni, de ez így nem felel meg, nem tükrözi a honvédelem nemzeti ügyének jellegét. Egyébként is rengeteg sebből vérzik ez a törvény. Ez egy akkor ésszerűnek tűnhető törvény volt, de csak felületes, szavazatokat szerezni akaró törvény volt. Eltörölni a sorkatonai szolgálatot és az általános hadkötelezettséget – ez volt a legfontosabb üzenete. 2006-ra tervezték az akkori hatalomban lévők, de előre kellett hozni, mert az emberek nem szeretik az ilyen természetű kötelezettségeket. Az is a politikának, a médiának, meg a közéleti embereknek a felelőssége – ha tetszik –, bűne, hogy ezt a kérdést a közgondolkodásban ilyen szinten ölték meg. És akkor nyugodtan mondhatják, nincsen szükség tüzérségre, mert kitört a világbéke, meg NATO-tagok vagyunk, és mindenki szeret minket. Ezt halljuk nap mint nap. Holott, az emberi természetben ott vannak a konfliktusok, a létért való harc mindig elő fog jönni. Sajnos, az emberi gondolkodásmód már csak ilyen. Az ember gondolkodásmódjában benne maradt a terület fontossága, merthogy az egyénnek is és a közösségnek is fontos a területi elve. Mi sem szeretjük, ha a szomszédunk elkeríti tőlünk a telkünket, mások sem szeretik, és mivel a nemzetek sem nagyon szeretik, valószínűleg jó ideig ott lesz az emberek gondolkodásmódjában. A területvédelem ezért is fontos.



A békeidőben történő felkészítés gondolatához azért hadd tegyem hozzá, hogy – ugyan ebben a körben szerintem nem kell erről beszélni, de – egy biztos: minél hamarabb meg kell tgyük a szükséges lépéseket, hogy még békeidőszakban minél szélesebb spektrumban felkészüljünk a különböző veszélyekre – új vagy régi típusúakra, teljesen mindegy –, és minél szélesebb körben ezt a feladatkört el kell látnia az államnak. Egy jól működő állam erre figyel. A társadalom tagjait is egyébként erre fölkészíti, amennyire csak lehet – nyilván, a szükséges mértékig.

Hadd mondjak erre egy személyes példát. Gyerekkorom óta karatézom, kung-fuzom. Ha egy sötét sikátorban közrefog 8–10 bicskás ember, akkor nem elegendő, ha azt mondom nekik, hogy várjatok gyerekek, előbb eljárak felkészülni, és majd 10 év múlva visszajövök – addig mindenféle csínját-bínját elsajátítom az önvédelmi fogásoknak –, akkor gyertek rám! Ezt senki nem fogja megvárni. Ugyanez a helyzet az ország esetében is. Tehát békében kell sort keríteni a felkészítésre. A törvény is kimondja ezt egyébként, csak senki nem tesz semmit annak érdekében, hogy ez megvalósuljon. Már a nyilvántartás rendszere felborítja ezt, aztán az összes többivel homlokegyenest ellenkező folyamatokat generál.

A tartalékos rendszerben van még valami, ami nem hangzott itt el. Ezt nem azért mondom, mert itt sok nyugállományú katona ül körülöttem. Azért mondom, mert ezt így érzem és így látom, és ezt a nemzetközi tapasztalataim alapján is mondhatom nyugodt szívvel, hogy nagyon fontos a profitorientáltság, nagyon fontos az anyagi érdekeltégi rendszer kialakítása, mert tudom, milyen világban élünk: hogy mindenkinek meg kell élni valamiből, és a munkaadónak és a munkavállalónak is valamilyen-fajta anyagi motivációt is kell nyújtani azért, hogy részt vesz vagy részt vehet a tartalékos katonai szolgálatban valaki. De azért azt ne felejtsük el, hogy azok a katonai erények, azok az értékek, amelyek egy katonai közösségben megvannak – ha tetszik, azok az állandó, bizonyított és örökérvényű értékek (mint a bajtársiasság, a felelősségérzet, a felelősségvállalás, a másikért való kiállás, a közösségben való dolgozás) –, mind-mind nagyon fontos erények és értékek a civil szférában is. Egy igazi komoly vállalatvezetőnek szerintem olyan munkaeőkre van szüksége, akik egyébként a katonai erényeket magukénak vallják. Tehát ezzel gazdagítja a saját maga vállalkozói, vállalkozási tevékenységét is. Ez megtérül valahol, csak ezt kéne

tudatosítani, ezt kéne elmondani egyébként a vállalkozói vagy a munkaadói oldal szereplői számára is.

Ennek nagyon komoly nemzetközi tapasztalatai vannak. Tehát nem véletlen, hogy az Egyesült Államokban nagyon komoly társadalmi, állami elismerése van a Nemzeti Gárdában való szolgálat vállalásának. A kormányzat részéről elhangzottak olyan vélemények is, amikor a tartalékos rendszert ismételten benyújtottam, hogy ők elsősorban a külföldi szerepvállalásban, a missziós feladatok végrehajtásában gondolnak tartalékosokra. Azt mondtam, nem elsősorban erre gondolok. Ne zárjuk ki ennek a lehetőségét, de már az is nagyon nagy eredmény lenne, hogyha a munkaadók például, azt támogatnák, hogy olyan munkaköröket megjelölnének, amelyekben elismerik és értékelik azt, hogy valaki az önkéntes tartalékos katonai szolgálatban részt vesz.

Részt vesz egy természeti katasztrófánál, valamilyen továbbképzésben egy hétvégén, vagy egy hétre elmegy gyakorolni – és a munkáltató úgymond nem rúgja ki a munkahelyéről. Tehát elfogadja. Azt is végig lehet gondolni egyébként, hogy a külföldi szolgálat hogyan térül meg a munkaadónak? Főként akkor, ha lennének nemzetstratégiai szempontokból fontos, jelentős cégeink még, amelyek egyre kevésbé vannak. Helyzetfelmérés, tulajdonos-szerkezetváltás történt, de fontos lenne, hogy lássuk: külföldi missziók alkalmával bizony beszélhetünk arról is, hogy azért vannak ott újjáépítési, beruházási, kapcsolatteremtési és -építési lehetőségek, amelyek hosszú távon megtérülhetnek.

Ha pragmatikusan gondolkozunk – nemcsak az elvi alapjait nézzük –, akkor ez is megérheti és ösztönözheti a nagy munkaadókat arra, hogy minél több önkéntes tartalékos katonát is foglalkoztassanak. És bizony, akkor még akár külföldi szolgálatra is küldje el, mert ez neki valahol vissza fog köszönni. Tehát a nemzetközi kapcsolatok, meg az újjáépítés és a beruházások területén. Szerintem össze lehet állítani egy olyan rendszert, aminek több pillére van. Lehet az áldozatkészségre, a hazafiasságra építeni, de kell a profitorientáltságra és az anyagi érdekeltségre is gondolni – ez csak akarat kérdése. Nem hiszem azt, hogy itt nagyon-nagyon sokat kellene ezen hezitálni, inkább azt, hogy ez az ország érdeke, a szakma kívánja, és nem szembe kell állítani a hivatásost és a szerződéses az önkéntes tartalékossal. Ez az egész egymást erősíti. Az, hogy

van-e most olyan halaszthatatlan probléma, hogy tartalékos katona kelljen, ez megint csak felfogás kérdése.

Vannak, akik azt mondják, amit az előbb mondtam, és nem sarkítani akarom, de itt a világbéke és NATO, és akkor nekünk nem kell semmivel foglalkoznunk, csak missziós feladatokat kell ellátnunk, és ehhez kell a hazai bázist megteremteni. Na, most egyébként effelé tartunk vagy már ott is vagyunk. Az országvédelem, az meg úgy ahogy' van – az nem fontos. Meg egyébként a társadalmi közgondolkodás sem fontos, meg sok minden más sem fontos. De nem jó az az állam, amelyik így működik – legalábbis szerintem. Tehát ezen változtatni kell!

Az, hogy hiány van a katonáknál – a szerződéseseknél meg a hivatásosoknál egyaránt –, ez összefügg azzal, hogy nincsen honvédelmi nevelés, honvédelmi tudat, hazafias közgondolkodás és ezeket erősítő televíziós műsorok. Az nekem nagyon kevés, hogy Horváth Ágnes vagy Bochkor Gábor – elnézést, nem akarok senkit sem bántani – elmegy Afganisztánba és jópofizik. Ettől még nem alakul át a közgondolkodás, sőt, szerintem kifejezetten rossz irányba viszi a társadalomban a gondolatokat, mert azt mondja, hogy hát, igen-igen, ez a honvédségünk, ez most már ilyen. A külföldi alakulatok kint vannak, őriznek, harcolnak a terroristák ellen. Ez fontos, de hát, annyira távol van ez tőlem, annyira más. Mi az, hogy nemzeti ügy ez az egész? Nem akarnak ezzel foglalkozni. Az emberek többsége így gondolkodik. Ha az önkéntes tartalékos rendszert fölépítjük, akkor ez visszahatással lesz, kölcsönhatásban van azzal, hogy egyre többen fognak jelentkezni, sőt, át is lehet járni a rendszerben. Komoly hiba, hogy az a 12 ezer ember – vagy talán még több is – elkallódik. Aki szerződéses katona volt, az sem kerül tartalékos állományba. Micsoda luxus ez, kidobott pénz – milliárdokat dobunk ki így. Kiképezzük katonaszakmai értelemben a fiatalembereket, aztán lejár a szerződése, és akkor kezdhet magával bármit, de mi nem rögzítjük őt a katonai nyilvántartásban, és nem számítunk rá tartalékos katonaként. Ennek a rendszerét egy normális országban megszervezik.

Ennyit szerettem volna hozzátenni, és elnézést, hogy lendületesebben és sokat beszéltem, de el akartam ezt még mindenképpen mondani. Köszönöm szépen.

Péter Bartha Gábor

Az itt taglalt probléma megközelítése komplex, helyenként presztízis kérdéseket is fölvet. Képviselő úr által elmondottak a humánerőforrás tervezésnél is felvetődtek korábban. Nevezetesen az, hogy a szerződéses katona ne vesszen el, átjárható legyen ez a rendszer, és itt a szolgálati törvényre utalok, a kimenő-felmenő rendszer meghonosításáról a magyar hadseregben. Fontos a szerződéses katona. Kiképzése után 3-5-10 évig szolgál a rendszerben, és utána mit csinál? Ez volt az a dilemma, ami miatt évekkal ezelőtt leültünk az akkori belügyi szakemberekkel megvizsgálni annak lehetőségét, hogyan lehetne belőlük rendőrt csinálni. Egy részüket tovább lehet foglalkoztatni. A másik részük pedig – megfelelő nyilvántartást feltételezve – úgyis tartalék lesz. Én azt gondolom, hogy az egész jogszabályi háttért újra kellene gondolni, mert, ahogy említették a különböző minősített időszakokat, pontosan ilyen problémánk volt nekünk is 2003-ban, 2004-ben, 2005-ben. A magyar intézményrendszer, gyakran olyan nehézkes, hogy gyakorlatilag a Kormánynak nincs joga elrendelni bizonyos dolgokat, csak kizárólag parlamenti hozzájárulással. Na, most erre a terrorista, vagy az egyéb kihívás nem szokott várni. Tehát pontosan ez a jellemző a minősített időszakokra. Nem beszéltünk arról, hogy rengeteg olyan feladat létezik, amelyet mozgósítással oldottak meg régen. Törvény írja elő, hogy a katasztrófavédelmi intézményrendszer oldja meg a minősített időszakokban lévő egyes veszélyhelyzetek elhárítását, és nem tudja megoldani. Mert, hogy nincs humánerőforrása és nincs eszköze. Tehát, amiről beszéltünk: munkagép nincs, és nincs aki ráüljön. Nem azért, mert nincs tartalékos, hanem mert a katasztrófavédelmi rendszerben nincs ember, mert nincs humánerőforrás. És nemcsak a katona szerepre vonatkozik ez. Feltehetnénk a kérdést: hány rendőr, és hány rendvédelmi, titkosszolgálati és egyéb szakember szerelt le az elmúlt 5-6 évben? Ha ezek számát összeadjuk iszonyatos erő jön össze, és ennek a felülvizsgálatával is kellene szerintem foglalkozni. Köszönöm.

**Dr. Turák János nyá. ezds.**

Döbenten hallgattam a vitát és meg kell mondanom, de főleg az országgyűlés határozatát, amelyik olyan harcosan és pontosan foglalt állást, hogy meg kell vizsgálni a lehetőségét és szükségességét ugyebár a tartalékos rendszernek. Hogy lehet egy politikai vezetésnek olyan feladatot szabni egy minisztérium számára, hogy vizsgálja meg, kell-e a feladat, amit én meghatározok? Ez a bevezetés.

Amivel foglalkozni akarok az az, hogy mi a célja a tartalékos rendszernek? Az eredendő katonai cél, legyünk őszinték, az előerő veszteség pótlása. Erre a háborús rendszerben mindenütt ott vannak a tartalékképző hadosztályok, zászlóaljok, amelyek arra valók, hogy töltsék azt a darálót, amiben vérezik el az ember. Ez kell-e a magyar hadseregnek most? Nem kell, mert a nemzeti katonai stratégiánk kimondta, Magyarországon nincs lehetőség, illetve nagyon kevés a lehetőség arra, hogy egyáltalán hagyományos értelemben vívott háborúról beszéljünk, másrészt meg kimondta, hogy a Magyar Honvédség ugyanezzel a békeállománnyal akarja megvívni a háborút is. Tehát ilyen vonatkozásban nem tudom a Honvédelmi Minisztérium mit fog majd kitalálni? A másik klasszikus cél az lehet – aminek nagyon híve vagyok – és amit a modern kor szükségessé tesz, és ami abból fakad, hogy minden modern hadsereg, ma kerethadsereg. Ami azt jelenti, hogy kettős állománnyal rendelkezik, egy béke- és egy háborús állománnyal, amely között nagyságrendileg különbség van, eltérő formában országoként. És a tartalékos képzés arra van, hogy a háborús hadrendet töltsse föl. Működik-e ez Magyarországon? Hát először is ugye nem, mert nincs béke hadrendünk. De nincs hadseregünk, egy M hadsereget ugye ki kéne találni. A harci eszközöket ott kéne tartani raktárakban konzerválva, gyakorlatokként kipróbálva, technikailag ellenőrizve, és így tovább. A készleteket meg kell alakítani, és a tartalékosokat megadott beosztásra kell egyáltalán szerződtetni, utána meg gyakoroltatni. Arra, hogy milyen mértékben lehet eltérni a béke és a háborús hadrendben, a svájci példa, az izraeli példa nagyon jól igazolja, hogy legalább négyszeres, de 5-6-8-szoros különbség is lehet a béke és a háborús hadrend között, és ebben az esetben azt merem állítani, bizonyítani nehezebb, hogy még a jelenlegi szárazföldi 10 ezer fő is sok ahhoz, hogy egy keretet működtessünk hozzá. Elég volna egy 4-5 ezres állomány, és az így megspórolt 4-5 ezer ember munkabére, személyi kiadása, az több, mint 30 milliárdot tesz ki. 137 milliárd kb. a Magyar Honvédség személyi kiadása. Ebből a 30 milliárdból lehetne működtetni a tartalékképzés rendszerét. No, de hát erre nincs lehetőség, hiszen nem tervezünk M hadsereget, nincs szükség tartalékképzésre. Van a tartalékképzésnek még egy harmadik formája. Talán ez Simicskó úr szívéhez közelebb lesz. Régen úgy hívták, hogy népfelkelés. Ugye a reguláris hadsereg ellen kiegészítő haderő áll föl, amelyik nemzeti felmozdulásból, hazafias érzületből nekirohan az ellenségnek, és ez nagyon jól működik, ha kaszáról, meg kaparól van szó. Sok lúd disznót győz alapon ugye megfutamtították a páncélos lovagrendeket a talpas parasztjaink. Na, de a korszerű háborúban, korszerű

viszonyok között ez a népfelkelés ilyen kiegészítő céllal sem alkalmazható. Viszont ez nem azt jelenti, hogy nem volna szükséges, hiszen éppen Simicskó úr tanulmánya mutatta azt be, hogy ugye gyakorlatilag hátszói, hátszógvédelmi feladatok sokasodnak meg egy M időszakban, amelyben igenis a tartalékos képzés eleget tehet. Na de hogyha én ezt a három célt választom külön, tehát az egyszeri személyi utánpótlást, a keretfeltöltést, illetve a megnövekvő hátszói feladatokra való felkészítést, akkor ezt tessék eldönteni, hogy a honvédelmi politika melyik célt válassza ki a tartalékképzési rendszer vizsgálatához. És ehhez politikai döntés kellene először is, mert nagy hadsereget nem akarunk, háborúra nem készülünk, marad a hátszógvédelmi feladatra történő jobb felkészítés. Azt hiszem itt volna mit keresni. Köszönöm szépen.

**Dr. Kuti Ferenc**

Megkérdezném, hogy van-e a tisztelt jelenlévők között olyan, akinek még van ebben a témakörben mondandója?

**Dr. Gyarakai Károly nyá .mk. altbgy**

Az, hogy hadseregére szüksége van Magyarországnak és nemzetünknek, azt hiszem, nem lehet kérdés. Szükség van. Sajnos vannak olyan történelmi tapasztalatok, amikor közvetlenül érzékeltük a hadsereg hiányának a gondjait, problémáit, amelyek tulajdonképpen akár a mai napig is hatnak. Gondolok itt például az I. világháborút lezáró eseményekre és a trianoni békeszerződés illetén való kialakulására. A hadsereg felépítése, fenntartása vonatkozásában nem árt, hogyha visszanezünk, visszanyúlunk bizonyos fajta történelmi tapasztalatokhoz is. Itt lehet említeni a forradalmi szituációkat – most nem olyanról van szó –, de ha visszanyúlunk az 1867-es kiegyezés időszakáig, amikor is a közös hadsereg mellett megkezdték a Magyar Honvédség létrehozását, illetve még ne feledkezzünk el a népfelkelés fogalmáról sem. Ezekből a történelmi tapasztalatokból a mai napra is bizonyára vannak olyan elemek, amelyek esetleg használhatók is lehetnek. A szövetségesekről a pilléreknél beszéltünk. A szövetségesekre való túlzott alapozás, azt hiszem, hogy bizonyos kérdőjeleket vet fel. Voltunk már szövetségben ilyen, olyan vagy amolyan módon, megint csak történelmi dolgokra hivatkozom, és nem biztos, hogy olyan sok hasznát láttuk a szövetségeseinknek. De egyébként szövetségben is szükséges, ha úgy alakul a szituáció, hogy valamit tenni kellene és

megsegítenének bennünket – amire nem sok példa volt – akkor úgymond azoknak a megsegítő erőknek a felvonulására, annak biztosítására is igen komoly emberi, anyagi és egyéb erőforrások szükségesek. Egyik sikerágazatának mondjuk az őrzés-védelmi feladatokat ennek a magyar hadseregnek. Ugyanakkor képtelenek vagyunk a stratégiaileg is fontos honvédelmi objektumainknak az őrzés-védelmére, és ezt ilyen félig-meddig fegyveres alakulatokra, a civil őrző-védő szolgálatokra bízunk.

Azt hiszem, hogy itt is vissza kellene valamelyest térni, és erre is példának okáért a népfelkelők, vagy a tartalékos katonák esetleg alkalmasabbak lehetnének több szempontból is, mint ezek a civil szolgálatok. Most még, természetesen, hála a jó istennek, nem hajt bennünket a tatár. Fölvetődött itt az a kérdés, hogy mikor, mennyi idő lenne szükséges arra, hogy mondjuk a hadkiegészítés rendszerét fölállítsuk. Három év, hangzott el. Kicsit túlzottnak érzékelem, de legyen három év, mindegy, de most van még időnk. Ötpárti egyeztetéssel elfogadást nyert – a Nemzeti Biztonsági Stratégia alapján meghatározott – nemzeti katonai stratégia. Igaz, én még nem olvastam róla, hogy a Kormány valamilyen határozattal ezt érvénybe léptette volna, de ez lehet, hogy az én hibám. Most, amikor béke van, akkor kellene felkészülni nyugodtan, óvatosan, figyelembe véve az objektív körülményeket is a bennünket is veszélyeztető, fenyegető helyzetekre, azok elhárítására. Foglalkozni kell ezzel a kérdéssel, rendkívül alaposan, úgy ahogy végső soron itt is elhangzott különböző gondolkodó emberek megnyilvánulásában.

Még egy olyan dolog. Missziókban részt vettünk, részt veszünk, büszkék vagyunk rá, bár megkérdőjelezhető, hogy itt, ott, amott mi keresnivalónk van ezekben a missziókban? Meg aztán ez a nagy terrorizmus elleni háború amióta beindult, milyen eredményeket hozott, milyen célokat, milyen feladatokat sikerült nekünk megvalósítani, és mi az, ami nem sikerült. Ebbe nem kívánok belemenni, de mindenesetre az nem követhető ebben a „vérzivataros” időben, hogy a misszióban részt vettek maximálisan kihasználjuk, amennyire lehet. Aztán félünk tőle, hogy elfogynak, de akik visszajönnek a misszióból, azok meg úgy eltűnnek, mint szürke szamár a ködben, és senki meg nem kérdezi őket.

A tapasztalatok nincsenek összegyűjtve, nincsenek átadva a következő generációnak. Tehát ezeket mindenképpen valahogy napirendre kellene tűzni. És

– hála a jó istennek, persze – a honvédelem ügyével valószínűleg a parlamenti választásokat megnyerni nem lehet, ezt is figyelembe kell venni, amikor a körülményekről beszéltem, akkor többek között ezt is figyelembe vettük. Viszont, még egyszer csak azt mondom, hogy mivel nem hajt a tatár bennünket, ezért van most időnk arra, hogy nagyon alaposan, átgondoltan, mind politikai, gazdasági, tudati és egyéb vonatkozásokban lépéseket tegyünk. Köszönöm szépen.

### **Kovács Gyula nyá. alez.**

Fehérváron volt egy konferencia tartalékosokról, és ott a Bundeswehr és a Tartalékos Szövetség mind a kettő elmondta, hogy a tartalékos egyben híd a civil társadalom és a haderő között. Bennünket Bonnban 2003-ban egy parlamenti képviselő fogadott, aki a német tartalékos szövetség tagja, és a svájci kolléga is elmondta, hogy több tartalékos szövetségi tag van a svájci különböző szinteken. Tehát a lobbiját is a tartalékosokon keresztül képes a haderő nevelni.

### **Dr. Kuti Ferenc**

Akkor engedjék meg, hogy néhány gondolatot zárszóként én is elmondjak. Előtte azonban szabadjon egy személyes megjegyzést Gyaraki tábornok úr által elmondott utolsó mondatokhoz hozzátenni. Abban a 7 hónapban, amit Irakban töltöttem, folyamatosan igyekeztem a tapasztalataimat leírni, menet közben is. Amikor a Kommunikációs Főigazgatóságon, majd a Főosztályon dolgoztam, azokat igyekeztem átadni a missziósok felkészítése során – ha igényelték. Pont.

A megszerzett tapasztalatok összegyűjtésének és közkinccsé tételének a szándéka motivált akkor is, amikor létre hoztunk – eddig három alkalommal – itt a BHKK-ban az Afganisztánnal kapcsolatos missziót segítő, annak a tapasztalatait elemző konferenciákat, rendezvényeket, amelyeken részt vettem, és ezeket moderáltam. De az, hogy a honvédségnek mit érnek a missziós tapasztalatok, talán csak szubjektíven, egy kicsi torzítással érzékelem, mióta „vidéki nyugdíjas” lettem. Talán megérthető, hogy nekem többet jelent az a májusi nap, mint egy szűk körű, protokolláris média-esemény Pákozdon, de legalább ez van.



Amit szerettem volna mondani, az az, ami többször elhangzott: a haza védelme az Alkotmányban (is) leírtak szerint minden állampolgár kötelessége. A honvédelem összenemzeti ügy, amelyben az államnak különleges felelőssége van. Ez a rendezvény egy társadalmi szervezet által összehozott olyan rendezvény, beszélgetés, szakértői kerekasztal, amelyen szeretnénk volna egy olyan témakört a középpontba állítani a mi lehetőségeink és a mi eszközeink szerint, amiről úgy gondoljuk, hogy nagyon fontos. Nagyon örülünk neki, hogy ennyien megtiszteltek bennünket jelenlétükkel, bár talán kicsit későn küldtünk meghívókat a Honvédelmi Minisztérium egyes munkatársainak. Köszönöm, hogy megtiszteltek bennünket a Külügyminisztérium és más érintett tárcák egyes munkatársai is, igazolva, hogy ezek iránt igenis van érdeklődés.

Van, és valóban hiszünk abban, hogy van elmozdítási lehetőség is. Nagyon szeretnénk, ha nem csak ez a rendezvény, hanem több rendezvény lenne, ami ezekkel a kérdésekkel érdemben foglalkozik. Legfőképpen azt szeretnénk, ha valóban a tudomány művelői számára adna példát és útmutatást, ha egyetemi, főiskolai szakdolgozati témák, PhD kutatási témák lennének ezek, amiről itt beszélünk. Ennek a munkának nem lehet csípőből nekiállni és ad hoc döntések alapján valamifajta változást elérni, mert nem lesz értelme. Csak öntjük kifelé a pénzt az ablakon, anélkül, hogy valamiféle hozadéka, haszna lehetne. Nagyon szeretnénk volna ezzel ezt a gondolkodásmódot elősegíteni. Reméljük, hozzájárulunk ahhoz, hogy változzon a mentalitás a kedvező irányba, ezért is szeretnénk az itt elhangzottakat szerkesztve összegezni, CD-re kiírni, és rövid időn belül – ami egy forrás-hiányos társadalmi szervezethez mérten nem kis teljesítmény – el szeretnénk juttatni minden parlamenti pártnak, a parlamenti munkabizottságoknak, minden minisztériumnak, mindenfajta olyan felsőoktatási intézménynek, ahol ilyen kérdésekkel foglalkozhatnak.

Szeretnénk, ha ez tovább menne, és szeretnénk, ha nem csak mi foglalkoznánk ezzel az üggyel. Nem zárkózunk el természetesen a másokkal való közös munkától sem, nem a babérokat, hanem az eredményt „hajhásszuk”. Nagyon szépen köszönöm minden egyes résztvevőnek, a felkészülést, köszönöm az itt jelenlévőknek, hogy megtiszteltek rendezvényünkön bennünket, és remélem legközelebb is találkozunk. Jó egészséget, szép napot kívánok!